

รายงานวิจัยเรื่อง

การเผยแพร่เทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม DISTRIBUTION OF PRODUCTION TECHNOLOGY FOR VILLAGE CHICKEN CROSSBRED

โดย

ศ.ดร.เจตชัย	รัตนเศรษฐากุล
ผศ.บัญญัติ	เหล่าไพบูลย์
ผศ.พิชญ์รัตน์	แสนไชยสุริยา
ผศ.สุวัฒน์	จิตต์ปราณิชัย
อ.สพ.ญ.กัลยา	เจือจันทร์
น.สพ.ศีลธรรม	วราศศวปติ
น.สพ.กิติกรณ์	เจนไพบูลย์
นายกิตติ	กুবแก้ว
นายสำราญ	วิจิตรพันธ์

คณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น กรมปศุสัตว์

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สิงหาคม 2541

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ก
สารบัญรูป	ข
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
บทคัดย่อ	ณ
Abstract	บ
บทที่ 1 บทนำ	1
คำนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
แผนงานวิจัย	3
บทที่ 2 การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย และการสำรวจสถานภาพ และปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่	4
2.1 การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย	4
2.2 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมาย	5
2.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกร	15
2.4 ข้อมูลทั่วไปในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร	50
2.5 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมเป็นการค้า	56
2.6 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมเป็นการค้าของเกษตรกร บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการ : กรณีที่เคยเลี้ยงและต้องการเลี้ยงต่อไป	69
2.7 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมของเกษตรกรสมาชิกในโครงการ : กรณีที่ไม่เคยเลี้ยงและต้องการเลี้ยง	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่	82
การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 1	82
การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 2	90
บทที่ 4 การส่งเสริมและการจัดการกลุ่ม	100
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่ม	101
ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและการจัดการกลุ่ม	102
สรุปและข้อเสนอแนะ	107
บทที่ 5 การติดตามผลและนิเทศงาน	114
การติดตามเก็บข้อมูลกิจกรรมวิจัยย่อย 4 โครงการ	114
การติดตามผลการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม	115
การติดตามผลและนิเทศงาน	115
บทที่ 6 การศึกษาสาเหตุการตายของไก่พื้นเมืองลูกผสม	
ในกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทั้งสองกลุ่ม	131
ค่านำ	131
อุปกรณ์และวิธีการ	131
ผลการทดลอง	133
วิจารณ์ผล	138
สรุปและข้อเสนอแนะ	140
เอกสารอ้างอิง	140

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 ผลของการถ่ายภาพยาริที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและสร้างภูมิคุ้มกัน ต่อวัคซีนนิวคาสเซิลและวัคซีนกัมโบโรในไก่พื้นเมืองลูกผสม	142
คำนำ	142
อุปกรณ์และวิธีการ	142
ผลการทดลอง	143
วิจารณ์ผล	149
สรุปและข้อเสนอแนะ	151
เอกสารอ้างอิง	151
บทที่ 8 การศึกษาสมรรถนะการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม	153
1. สมรรถนะการสืบพันธุ์	153
คำนำ	153
อุปกรณ์และวิธีการ	154
ผลการทดลอง	156
วิจารณ์ผล	166
สรุป	168
ข้อเสนอแนะ	170
เอกสารอ้างอิง	171
2. สมรรถนะการเจริญเติบโต	172
คำนำ	172
อุปกรณ์และวิธีการ	173
ผลการทดลอง	175
วิจารณ์ผล	185
สรุป	187
ข้อเสนอแนะ	189
เอกสารอ้างอิง	190

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 9 การศึกษาการลดต้นทุนอาหารสำหรับเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม	192
คำนำ	192
อุปกรณ์และวิธีการ	192
ผลการทดลอง	195
วิจารณ์ผล	204
สรุป	206
ข้อเสนอแนะ	207
เอกสารอ้างอิง	210
บทที่ 10 สรุปและข้อเสนอแนะ	211
สรุป	211
ข้อเสนอแนะ	214
ภาคผนวก	222

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และบ้านหินตั้ง และหนองไม้ทอง	29
ตารางที่ 2.2 ลักษณะบ้านและการใช้ประโยชน์	31
ตารางที่ 2.3 การถือครองที่ดินในรอบปีที่ผ่านมา	32
ตารางที่ 2.4 กรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน	32
ตารางที่ 2.5 รายได้และแหล่งที่มาของรายได้ในรอบปีที่ผ่านมา	33
ตารางที่ 2.6 รายได้จากการปลูกพืชไร่	34
ตารางที่ 2.7 รายได้จากไม้ผลและผักในรอบปีที่ผ่านมา	35
ตารางที่ 2.8 การเลี้ยงสัตว์และรายได้จากสัตว์	36
ตารางที่ 2.9 การประมง	37
ตารางที่ 2.10 รวมรายได้และแหล่งรายได้ในรอบปีที่ผ่านมา (รายได้เฉลี่ย:บาท)	37
ตารางที่ 2.11 ลำดับที่ของรายได้สูงสุด 3 อันดับแรก และแหล่งรายได้้นอกจาก การเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา	38
ตารางที่ 2.12 เงินฝากและมูลค่าเครื่องประดับ	38
ตารางที่ 2.13 ค่าใช้จ่ายในการเกษตรที่เป็นเงินสดแหล่งที่มาของค่าใช้จ่าย ในรอบปีที่ผ่านมา	39
ตารางที่ 2.14 ค่าใช้จ่ายการครองชีพที่เป็นเงินสดในรอบปีที่ผ่านมา	40
ตารางที่ 2.15 รวมรายจ่ายที่เป็นเงินสด แหล่งที่มาของรายจ่าย และสรุปรายได้รายจ่ายที่เป็นเงินสด	41
ตารางที่ 2.16 ภาวะหนี้สินในปัจจุบัน	42
ตารางที่ 2.17 การกู้ยืมในรอบปีที่ผ่านมา	43
ตารางที่ 2.18 ทรัพย์สินในครอบครั้ว	44
ตารางที่ 2.19 ทรัพย์สินการเกษตร	45
ตารางที่ 2.20 สมาชิกกลุ่ม	46
ตารางที่ 2.21 ร้อยละของเกษตรกรที่จำหน่ายผลผลิตจากพืช	46

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 2.22 ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการปลูกพืช	47
ตารางที่ 2.23 สื่อสารมวลชน	47
ตารางที่ 2.24 ความนิยมและลำดับความนิยมในการใช้สื่อสารมวลชน	48
ตารางที่ 2.25 ความบ่อยในการฟังวิทยุ คูโทรทัศน์และอ่านหนังสือพิมพ์ ของหัวหน้าครัวเรือน	48
ตารางที่ 2.26 ลำดับความนิยม (ความบ่อย) ของหัวหน้าครอบครัวในการฟังรายการวิทยุ คูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์	49
ตารางที่ 2.27 ข้อมูลทั่วไปในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในรอบปีที่ผ่านมา	57
ตารางที่ 2.28 จำนวนไข่/ชุด และการฟักไข่ของไก่พื้นเมือง	59
ตารางที่ 2.29 ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	59
ตารางที่ 2.30 การเกิดโรคระบาดในรอบปีที่ผ่านมา	60
ตารางที่ 2.31 อาการที่ไก่เกิดโรค	60
ตารางที่ 2.32 จำนวนไก่ตายเมื่อเกิดโรคระบาด	61
ตารางที่ 2.33 การจัดการไก่ตาย	61
ตารางที่ 2.34 การจัดการไก่ป่วยเมื่อเกิดโรคระบาด	62
ตารางที่ 2.35 การรักษาไก่พื้นเมือง	63
ตารางที่ 2.36 สถานที่ซื้อยารักษาโรคไก่พื้นเมือง	63
ตารางที่ 2.37 การวัคซีนไก่พื้นเมือง	64
ตารางที่ 2.38 การถ่ายพยาธิไก่พื้นเมือง	65
ตารางที่ 2.39 พยาธิภายนอก	66
ตารางที่ 2.40 การบริโภคและจำหน่ายไก่ในรอบปีที่ผ่านมา	67
ตารางที่ 2.41 วิธีจำหน่ายไก่พื้นเมือง	67
ตารางที่ 2.42 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมเป็นการค้า	68
ตารางที่ 2.43 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมในรอบปีที่ผ่านมา	72
ตารางที่ 2.44 ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสม	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 2.45 โรงเรือนและสถานที่ตั้งโรงเรือน	73
ตารางที่ 2.46 การกกลูกไก่	73
ตารางที่ 2.47 เครื่องกก	74
ตารางที่ 2.48 การตัดปากไก่	74
ตารางที่ 2.49 น้ำหนักไก่ ระยะเวลาเลี้ยง และราคาจำหน่าย	74
ตารางที่ 2.50 การเกิดโรคระบาดไก่พื้นเมืองลูกผสมในรอบปีที่ผ่านมา	75
ตารางที่ 2.51 อาการไก่ที่เกิดโรคระบาด	75
ตารางที่ 2.52 การจัดการเมื่อเกิดโรคระบาด	75
ตารางที่ 2.53 การรักษาโรคไก่พื้นเมือง	76
ตารางที่ 2.54 การให้วัคซีน	76
ตารางที่ 2.55 การรับทราบเรื่องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม	79
ตารางที่ 2.56 แหล่งเงินทุนที่จะใช้ในการเลี้ยง	79
ตารางที่ 2.57 แรงงานในการเลี้ยง	80
ตารางที่ 2.58 จำนวนลูกไก่ที่ต้องการเลี้ยงต่อรุ่น	80
ตารางที่ 2.59 ตลาดจำหน่ายไก่พื้นเมืองลูกผสม	81
ตารางที่ 2.60 ความรู้ทางเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม	81
ตารางที่ 3.1 การประเมินผลการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 1 : ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยง	85
ตารางที่ 3.2 การประเมินผลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 1 : ค่าเฉลี่ย ความรู้ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยงก่อนและหลังการอบรม	86
ตารางที่ 3.3 ความเหมาะสมในการจัดการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 1	87
ตารางที่ 3.4 ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ระหว่างเกษตรกร อำเภอหนองเรือ และเกษตรกร กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	89
ตารางที่ 3.5 ความแตกต่างของระดับความรู้ระหว่างเกษตรกรอำเภอหนองเรือ และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 3.6 การประเมินผลการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมครั้งที่ 2	94
ตารางที่ 3.6 การประเมินผลการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมครั้งที่ 2	94
ตารางที่ 3.7 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสม	95
ตารางที่ 5.1 ปัญหาที่พบในระหว่างการเดินทางติดตามผลและนิเทศงาน	120
ตารางที่ 6.1 จำนวนที่เริ่มเลี้ยงจนสิ้นสุดการเลี้ยงไก่รุ่นแรกของสมาชิก บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ	134
ตารางที่ 6.2 จำนวนที่เริ่มเลี้ยงจนสิ้นสุดการเลี้ยงไก่รุ่นแรกของสมาชิก บ้านหินดั่ง และหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	135
ตารางที่ 6.3 ระดับภูมิคุ้มกันต่อการได้รับเชื้อไวรัสหลอดลมอักเสบติดต่อดำรงธรรมชาติของไก่ของสมาชิกบ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	136
ตารางที่ 6.4 ระดับภูมิคุ้มกันต่อการได้รับเชื้อไวรัสกัมโบโรตามธรรมชาติของไก่สมาชิกบ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	137
ตารางที่ 6.5 ระดับภูมิคุ้มกันต่อการได้รับเชื้อตามธรรมชาติของไก่พื้นเมืองที่อยู่บริเวณใกล้เคียง	137
ตารางที่ 7.1 ผลของการถ่ายพยาธิต่อการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองถูกผสมที่หน่วยทดลองมหาวิทยาลัยขอนแก่น บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	146
ตารางที่ 7.2 ผลของการถ่ายพยาธิต่อการตอบสนองการสร้างภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนนิวคาสเซิล ที่หน่วยทดลองมหาวิทยาลัยขอนแก่น บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	147
ตารางที่ 7.3 ผลของการถ่ายพยาธิต่อการตอบสนองการสร้างภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนกัมโบโร ที่หน่วยทดลองมหาวิทยาลัยขอนแก่น บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	148

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 7.4 แสดงปริมาณพยาธิในลำไส้ที่พบจากการผ่าตรวจซากไก่	148
ตารางที่ 8.1 อัตราการผลิตไข่ของไก่พ่อแม่พันธุ์ (hen-day Production)	159
ตารางที่ 8.2 ปริมาณอาหารในการผลิตไข่ 1 ฟอง	159
ตารางที่ 8.3 อัตราการผสมติด	160
ตารางที่ 8.4 อัตราการฟักออกไข่มีชีวิต (Hatchability of fertile eggs)	161
ตารางที่ 8.5 อัตราการฟักออกของไข่ทั้งหมด (Hatchability of total eggs set)	162
ตารางที่ 8.6 อัตราการเลี้ยงรอดของไก่แม่พันธุ์ในระยะเวลาเลี้ยง 8 เดือน	164
ตารางที่ 8.7 ประเมินการต้นทุนการผลิตลูกไก่ 1 ตัว	164
ตารางที่ 8.8 เปรียบเทียบประสิทธิภาพสมรรถนะการสืบพันธุ์	165
ตารางที่ 8.9 สรุปสมรรถนะการสืบพันธุ์	165
ตารางที่ 8.10 อัตราการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองลูกผสม (กรัม)	179
ตารางที่ 8.11 ปริมาณอาหารกิน (กรัม) : ตัว	180
ตารางที่ 8.12 ปริมาณอาหารที่กินต่อตัว อัตราการแลกเนื้อ ¹ และอัตราการแลกเนื้อ ²	180
ตารางที่ 8.13 อัตราการเลี้ยงรอด (%)	181
ตารางที่ 8.14 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตไก่มีชีวิตน้ำหนัก 1 กิโลกรัม (บาท)	181
ตารางที่ 8.15 รายละเอียดต้นทุนการผลิตไก่ค่อน้ำหนักมีชีวิต 1 ก.ก. (บาท)	182
ตารางที่ 8.16 เปอร์เซนต์ซาก	182
ตารางที่ 8.17 น้ำหนักไก่พื้นเมืองลูกผสมแยกเพศเมื่ออายุ 10 สัปดาห์	183
ตารางที่ 8.18 เปรียบเทียบประสิทธิภาพของสมรรถนะการเจริญเติบโต	183
ตารางที่ 8.19 สรุปสมรรถนะการเจริญเติบโต	194
ตารางที่ 9.1 องค์ประกอบของสูตรอาหารไก่พื้นเมืองลูกผสม (กิโลกรัม) และคุณค่าทางโภชนาการจากการคำนวณ	194
ตารางที่ 9.2 คุณค่าทางโภชนาการของวัตถุดิบอาหารสัตว์ในท้องถิ่น	195
ตารางที่ 9.3 คุณค่าทางโภชนาการอาหารไก่พื้นเมืองลูกผสม ระยะ 0.3- สัปดาห์	196
ตารางที่ 9.4 คุณค่าทางโภชนาการอาหารไก่พื้นเมืองลูกผสม ระยะ 3-10 สัปดาห์	196

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 9.5 การเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองลูกผสม (กรัม)	198
ตารางที่ 9.6 กาเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองลูกผสม (กรัม) ระยะ 0-10 สัปดาห์	198
ตารางที่ 9.7 ปริมาณอาหารที่กินของไก่พื้นเมืองลูกผสม (กรัม) ระยะ 0-10 สัปดาห์	199
ตารางที่ 9.8 อัตราการแลกเนื้อของไก่พื้นเมืองลูกผสม ระยะ 0-10 สัปดาห์	200
ตารางที่ 9.9 อัตราการเลี้ยงรอดของไก่พื้นเมืองลูกผสม (เปอร์เซ็นต์) ระยะ 0-10 สัปดาห์	201
ตารางที่ 9.10 ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสมมีชีวิตน้ำหนัก 1 กิโลกรัม (บาท) ตามสูตรอาหาร	203
ตารางที่ 9.11 ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสมมีชีวิตน้ำหนัก 1 กิโลกรัม (บาท) ตามหน่วยทดลอง	203
ตารางที่ 9.12 สรุปสมรรถนะทางการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสมตามสูตรอาหาร	208
ตารางที่ 9.13 สรุปสมรรถนะทางการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสมตามหน่วยทดลอง	209

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2.1 แผนที่จังหวัดขอนแก่น	10
รูปที่ 2.2 แผนผังหมู่บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น	11
รูปที่ 2.3 แผนผังหมู่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น	12
รูปที่ 2.4 การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ	13
รูปที่ 2.5 การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ	13
รูปที่ 2.6 การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ บ้านหินดั่งและหนองไผ่ กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	14
รูปที่ 2.7 การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ บ้านหินดั่งและหนองไผ่ กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	14
รูปที่ 3.1 การฝึกอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ครั้งที่ 1 ที่คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	96
รูปที่ 3.2 เกษตรกรกำลังฝึกการลงบันทึกข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสม	96
รูปที่ 3.3 การฝึกการให้วัคซีนนิวคาสเซิลโดยการหยอดตา	97
รูปที่ 3.4 การฝึกการให้วัคซีนฝีดาษโดยการแทงผนังปีก	97
รูปที่ 3.5 การฝึกการให้วัคซีนอหิวาต์ไก่โดยการฉีดเข้ากล้ามเนื้อหน้าอก	98
รูปที่ 3.6 การฝึกการให้วัคซีนอหิวาต์ไก่โดยการฉีดเข้ากล้ามเนื้อโคนปีก	98
รูปที่ 3.7 การฝึกอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ครั้งที่ 2 ที่หอประชุมสาธารณสุข อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น	99
รูปที่ 3.8 เกษตรกรที่เข้าร่วมการฝึกอบรมครั้งที่ 2	99
รูปที่ 4.1 การดูงานของกลุ่มเกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านที่จังหวัดมุกดาหาร ฟังการบรรยายการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมจากเจ้าของฟาร์ม	110
รูปที่ 4.2 เกษตรกรกำลังดูคอกเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสม	110
รูปที่ 4.3 ที่ประชุมกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมที่บ้านโนนสวรรค์	111

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 4.4 การประชุมประจำเดือนของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมบ้านโนนสวรรค์	111
รูปที่ 4.5 กลุ่มเกษตรกรจากบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองเดินทางไปดูงานการเลี้ยงไก่ของกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์	112
รูปที่ 4.6 เกษตรกรจากบ้านโนนสวรรค์และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองร่วมประชุมกัน	112
รูปที่ 4.7 เกษตรกรจากบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองดูงานการประกวดไก่พื้นเมืองที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น	113
รูปที่ 4.8 เกษตรกรจากบ้านโนนสวรรค์และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองดูงานกลุ่มสตรีอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น	113
รูปที่ 5.1 การนำพ่อแม่พันธุ์ไก่ไปให้สมาชิกในโครงการบ้านโนนสวรรค์	121
รูปที่ 5.2 คอกพ่อแม่พันธุ์ไก่ของสมาชิกในโครงการบ้านโนนสวรรค์	121
รูปที่ 5.3 คอกพ่อแม่พันธุ์ไก่ของสมาชิกในโครงการบ้านโนนสวรรค์	122
รูปที่ 5.4 พ่อแม่พันธุ์ไก่ของสมาชิกในโครงการบ้านโนนสวรรค์	122
รูปที่ 5.5 ตู้ฟักไข่ขนาดจุ 300 ฟอง และตู้ฟักไข่ขนาดกลางจุ 1,000 ฟอง ที่บ้านโนนสวรรค์	123
รูปที่ 5.6 การเก็บรวบรวมไข่ก่อนนำเข้าตู้ฟักไข่ที่บ้านโนนสวรรค์	123
รูปที่ 5.7 คอกพ่อแม่พันธุ์ไก่ของสมาชิกโครงการบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	124
รูปที่ 5.8 คอกพ่อแม่พันธุ์ไก่ของสมาชิกโครงการบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	124
รูปที่ 5.9 ตู้ฟักไข่ขนาดจุ 1,000 ฟอง 2 ตู้ที่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	125
รูปที่ 5.10 การเก็บรวบรวมไข่ก่อนนำเข้าฟักที่ได้หลังคาซึ่งไม่เหมาะสมที่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	125
รูปที่ 5.11 คอกเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมทดลองที่บ้านโนนสวรรค์	126
รูปที่ 5.12 คอกเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมทดลองที่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	126

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 5.13 การให้คำแนะนำสมาชิกโครงการในการสร้างโรงเรือน เลี้ยงไก่ที่บ้านโนนสวรรค์	127
รูปที่ 5.14 การให้คำแนะนำสมาชิกโครงการในการสร้างโรงเรือน เลี้ยงไก่ที่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	127
รูปที่ 5.15 คอกเลี้ยงไก่ทดลองของสมาชิกโครงการที่บ้านโนนสวรรค์ สร้างไว้ได้ดูบ้าน ซึ่งไม่เหมาะสม	128
รูปที่ 5.16 คอกเลี้ยงไก่ทดลองของสมาชิกโครงการที่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง ที่เหมาะสม	128
รูปที่ 5.17 คณะผู้วิจัยกำลังตรวจสอบการบันทึกข้อมูลในการเลี้ยงไก่ ของสมาชิกที่บ้านโนนสวรรค์	129
รูปที่ 5.18 ผู้วิจัยกำลังให้คำแนะนำในการฟักไข่แก่สมาชิก ที่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	129
รูปที่ 5.19 การเจาะเลือดไก่ทดลองที่บ้านของสมาชิกในโครงการ	130
รูปที่ 5.20 การชั่งน้ำหนักไก่ทดลองที่บ้านของสมาชิกในโครงการ	130
รูปที่ 10.1 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม รูปแบบที่ 1 (กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม)	219
รูปที่ 10.2 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม รูปแบบที่ 2 (ศูนย์ผลิตไข่พันธุ์และจำหน่ายลูกไก่พื้นเมืองลูกผสม)	220
รูปที่ 10.3 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม รูปแบบที่ 3 (ศูนย์ขยายพันธุ์ไก่พื้นเมืองลูกผสมในชนบท)	221

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการผลิตและบริการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยในการให้เงินอุดหนุนโครงการวิจัยนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านในสำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านฝาง อำเภอบ้านไผ่ อำเภอมัญจาคีรี อำเภอหนองเรือ และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย จังหวัดขอนแก่น ที่ให้ความช่วยเหลือในการคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2541

บทคัดย่อ

จุดประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อทราบสถานภาพ ปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เพื่อให้สมาชิกผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมมีความรู้และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม สามารถรวมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพในการผลิตและการตลาด และเพื่อให้ทราบถึงประเด็นการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวสำหรับการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม

การวิจัยครั้งนี้ทำโดยการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม การส่งเสริมการจัดการกลุ่ม การติดตามผลและนิเทศงาน และการทำวิจัยย่อยในหัวข้อต่าง ๆ คือ การศึกษาสาเหตุการตายของไก่พื้นเมืองลูกผสม ผลการถ่ายทอดที่มีต่อการเจริญเติบโตและการสร้างภูมิคุ้มกันต่อวัคซีน นิวคาสเซิลและวัคซีนกัมโบโรในไก่พื้นเมืองลูกผสม การศึกษาสมรรถนะการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม และการลดต้นทุนอาหารสำหรับผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม ปรากฏผลดังนี้

1. การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายและการสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่

หมู่บ้านเป้าหมายในการวิจัย 2 หมู่บ้าน คือ บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น มีระยะทางห่างจากอำเภอหนองเรือ 18 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดขอนแก่น 64 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่สนใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งใหม่ในปี 2540 มีสมาชิกเข้าร่วมโครงการ 10 ครัวเรือน และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย จังหวัดขอนแก่น อยู่ห่างจากกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย 8 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดขอนแก่น 80 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มเกษตรกรได้ดำเนินการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมตั้งแต่ปี 2539 เป็นเวลา 1 ปี โดยมีสมาชิกโครงการ 10 ครัวเรือน

1.1 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกร

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการและไม่ใช่มembersในโครงการมีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองร้อยละ 90 และ 100 ตามลำดับ สมาชิกในโครงการมีรูปแบบครอบครัวเป็นครอบครัวขยายมากกว่าไม่ใช่มembersในโครงการ หัวหน้าครัวเรือนของสมาชิกในโครงการมีระดับการศึกษาสูงกว่า ป.4 มากกว่าไม่ใช่มembersในโครงการ อาชีพหลักคือทำไร่ทำนา และอาชีพรองคือ รับจ้างอิสระ และค้าขาย สมาชิกส่วนใหญ่มีคอกสัตว์ในบริเวณบ้าน

แต่ไม่อยู่ได้จนบ้าน ทั้งสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกเกือบทั้งหมดมีที่ดินเป็นของตนเอง แต่สมาชิกทำกินเองบนพื้นที่มากกว่าไม่ใช้สมาชิก สมาชิกในโครงการทั้งสองหมู่บ้านมีรายได้ ค่าใช้จ่าย ภาษี มีทรัพย์สินในครัวเรือน และเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มากกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ เกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตพืชให้แก่พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้านเพราะได้ราคาดี ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการปลูกข้าวนาปีและอ้อย คือ การขาดแคลนน้ำ โรคพืชและแมลง ราคาปุ๋ยแพง และขาดแคลนแหล่งเงินทุน เกษตรกรมีแหล่งน้ำดื่มจากน้ำฝนที่กักเก็บไว้ ซึ่งเพียงพอในการดื่มทั้งปี สัตว์มวลชนที่นิยมสำหรับหัวหน้ครัวเรือนได้แก่ โทรศัพท์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ และเกษตรกรทั้งสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการนิยมดูรายการข่าวในประเทศ กีฬา และข่าวท้องถิ่น

1.2 ข้อมูลทั่วไปในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

เกษตรกรทั้งสมาชิกในโครงการร้อยละ 90 และไม่ใช้สมาชิกร้อยละ 100 เลี้ยงไก่พื้นเมืองในรอบปีที่ผ่านมา และเกษตรกรส่วนมากเลี้ยงไก่พื้นเมืองมานานกว่า 10 ปี สมาชิกในโครงการทั้งสองหมู่บ้านมีจำนวนไก่พื้นเมืองมากกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ และส่วนมากมีพ่อพันธุ์เป็นของตนเอง เกษตรกรส่วนมากมีเล้าไก่พื้นเมืองสร้างอิสระจากบ้าน และอยู่ได้จนขังข้าว มีรางน้ำและรางอาหาร ให้อาหารไก่วันละ 2 ครั้งโดยนิยมใช้ข้าวเปลือก ข้าวสาร และปลายข้าว ไก่พื้นเมืองวางไข่ต่อชุดเฉลี่ย 10.3-12 ฟอง และฟักออกเป็นตัวร้อยละ 70.8-81.7

ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ได้แก่ โรคระบาด หมดและไร และอาหารราคาแพง ไก่ของเกษตรกรทั้งสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกของโครงการในทั้งสองหมู่บ้านร้อยละ 81.8-89.9 เกิดโรคระบาดในรอบปีที่ผ่านมาโดยไก่มีอาการซึมเศร้า หายใจลำบาก และตาแดง เมื่อเกิดโรคระบาดส่วนมากไก่ตายเกือบหมดฝูง เมื่อมีไก่ตายเกษตรกรเกือบทั้งหมดนิยมฝังไก่ตาย เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งไม่มีการจัดการไก่ป่วย พวกที่จัดการไก่ป่วยจะให้ยารักษาโรค แยกไก่ป่วยและให้วัคซีนป้องกันโรค เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ทั้งสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 100 ซื้อยารักษาโรคไก่พื้นเมืองจากตลาดท้องถิ่น ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองทั้งสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการซื้อยารักษาโรคจากกองทุนยาประจำหมู่บ้านร้อยละ 100 และ 66.7 ตามลำดับ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกของโครงการในหมู่บ้านทั้งสองแห่งส่วนมากไม่ให้วัคซีนป้องกันโรคและไม่ได้ให้ยาถ่ายพยาธิไก่พื้นเมือง พยาธิภายนอกที่พบโดยทั่วไปในไก่พื้นเมืองในทั้งสองหมู่บ้านคือ หมัดและไร

1.3 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมเป็นการค้า

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกของโครงการร้อยละ 100 และ 90 ตามลำดับไม่เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 50 และ 81.8 ตามลำดับ ไม่เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม และเกษตรกรส่วนใหญ่ทั้งสองหมู่บ้านมีความต้องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมเป็นอาชีพเสริม

1.4 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมเป็นการค้าของเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการ : กรณีที่เคยเลี้ยงและต้องการเลี้ยงต่อไป

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการร้อยละ 50 เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมในรอบปีที่ผ่านมา โดยมีความรู้ในการเลี้ยง การให้อาหาร การป้องกันโรคด้วยวัคซีน และการถ่ายพยาธิพอสมควร ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมคือ ราคาอาหารแพง การตลาด ลูกไก่หายาก โรคระบาด และลูกไก่ราคาแพง

1.5 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมของเกษตรกรสมาชิกในโครงการ : กรณีที่ไม่เคยเลี้ยง และต้องการเลี้ยง

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการจำนวน 10 คนและเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองจำนวน 5 คน ไม่เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม ความรู้ทางเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ซึ่งสูงกว่าเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง ซึ่งมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวน้อย

2. การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่

เกษตรกรที่เข้าฝึกอบรมครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2540 มีระดับความพอใจเกี่ยวกับความเหมาะสมในการจัดฝึกอบรม ในเรื่องความเหมาะสมของสถานที่ ระยะเวลาฝึกอบรม ช่วงเวลาในการฝึกอบรม อาหาร ที่พัก และการเดินทางไปกลับในการฝึกอบรม โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ถึงดี หลังการฝึกอบรมเกษตรกรทั้ง 2 หมู่บ้านมีระดับความรู้ใกล้เคียงกัน และมีความรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งเพียงพอสำหรับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมภายใต้การตรวจเยี่ยมของคณะผู้วิจัย หลังจากการฝึกอบรมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองมีระดับความรู้สูงกว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และการฝึกอบรมครั้งที่ 2 มีประโยชน์ต่อเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองมากกว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์

3. การส่งเสริมและการจัดการกลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม ในช่วงแรกคล้ายคลึงกันคือ ขาดเงินทุน ราคาอาหารไก่สูงขึ้น ประสิทธิภาพในการผลิตลูกไก่ยังไม่ดีพอ การตลาด การเลี้ยงดู และการบริหารกลุ่ม ซึ่งกลุ่มหมู่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สามารถฟันฝ่าแก้ไขปัญหามาได้สำเร็จ การดำเนินงานกลุ่ม อยู่ในขั้นที่น่าพอใจ ส่วนกลุ่มบ้านโนนสวรรค์ต้องล้มเลิกไป เพราะนอกจากไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เท่าที่ควรแล้ว ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่รุนแรงอีกมากมาย อาทิเช่น คณะกรรมการไม่ได้แสดงบทบาทสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงกลุ่ม สมาชิกไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากไม่นัดประชุมตามกำหนด และสาเหตุใหญ่ที่กลุ่มต้องสลายไปคือ สมาชิกไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความไม่โปร่งใสในเรื่องของกองทุนและราคาอาหารไก่ ตลอดจนการบริหารเงินผิดพลาดของผู้รับผิดชอบในการผลิตลูกไก่ จนไม่สามารถดำเนินการได้ต้องเลิกกิจกรรมของตนเองทั้งหมด และกระทบถึงกลุ่มด้วยที่ไม่มีลูกไก่เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง

4. การติดตามผลและนิเทศงาน

เกษตรกรส่วนใหญ่ทั้งสองหมู่บ้านไม่ชอบอ่านเอกสารที่ได้รับจากการฝึกอบรม และบางคนเข้าฝึกอบรมแต่ไม่ได้เลี้ยงเอง ให้สามีหรือลูกเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม การรวมกลุ่มโดยรวมแรงอาจประสบผลสำเร็จมากกว่าการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันลงทุน เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ประสบปัญหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมมากกว่าเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง (68.75 และ 56.25% ตามลำดับ)

5. การศึกษาสาเหตุการตายของไก่พื้นเมืองลูกผสม

อัตราการตายตามปกติของไก่พื้นเมืองลูกผสมที่เลี้ยงแบบขังคอกและมีโปรแกรมวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล ฟีคัล และอหิวาต์ไก่ ค่อนข้างต่ำ คือ 0.69-3.56% ในบ้านโนนสวรรค์ และ 0-2.0% ในบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง มีการระบาดของโรคกัมโบโรร่วมกับโรคนิวคาสเซิลในไก่ของสมาชิกบ้านโนนสวรรค์ 1 ราย ทำให้ไก่ตาย 61.11% และมีการระบาดของโรคกัมโบโรในไก่ของสมาชิกบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง 2 ราย ทำให้ไก่ตาย 5.50 และ 7.50%

การตรวจระดับภูมิคุ้มกันต่อการได้รับเชื้อกัมโบโรและหลอดลมอักเสบคิดต่อตามธรรมชาติในไก่พื้นเมืองลูกผสมพบว่า ค่า IBD ELISA ไคเตอร์ในไก่ทั้งสองหมู่บ้านอยู่ในระดับสูงเมื่อ 10 สัปดาห์ (3016 และ 4564) ส่วนค่า IB ELISA ไคเตอร์ในไก่ทั้งสองหมู่บ้านอยู่ในระดับต่ำเมื่อ 10 สัปดาห์ (1501.7 และ 270.7)

การตรวจระดับภูมิคุ้มกันต่อการได้รับเชื้อตามธรรมชาติของไก่พื้นเมืองที่อยู่บริเวณใกล้เคียงในทั้งสองหมู่บ้านพบว่า ค่า ND HI ไคเตอร์ IB ELISA ไคเตอร์ และ IB ELISA ไคเตอร์อยู่ในระดับสูงทั้งในไก่รุ่นและในไก่ใหญ่

6. ผลของการถ่ายพยาธิที่มีต่อการเจริญเติบโตและการสร้างภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนนิวคาสเซิล และ วัคซีนกัมโบโรในไก่พื้นเมืองลูกผสม

ไก่พื้นเมืองลูกผสมที่ถ่ายพยาธิครั้งเดียวเมื่ออายุ 6 สัปดาห์ และสองครั้งเมื่ออายุ 4 และ 8 สัปดาห์ที่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองจะมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ให้ยาถ่ายพยาธิเมื่ออายุ 6 8 และ 10 สัปดาห์ แต่น้ำหนักตัวเฉลี่ยของไก่ทั้ง 3 กลุ่มที่บ้านโนนสวรรค์และมหาวิทยาลัยเมื่ออายุ 6 8 และ 10 สัปดาห์จะไม่แตกต่างกัน

การถ่ายพยาธิในไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งเดียว หรือสองครั้งมีผลทำให้ภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนนิวคาสเซิลดีขึ้นและไม่มีผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนกัมโบโรทั้งที่มหาวิทยาลัย บ้านโนนสวรรค์ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง

ไก่ที่เลี้ยงในมหาวิทยาลัย และบ้านโนนสวรรค์มีพยาธิในลำไส้เล็กน้อย แต่ไก่ที่เลี้ยงในบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองมีพยาธิในลำไส้มากปานกลาง

7. การศึกษาสมรรถนะการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม

ในการเปรียบเทียบสมรรถนะการสืบพันธุ์ของไก่พื้นเมืองลูกผสมที่เลี้ยงในมหาวิทยาลัย ขอนแก่น บ้านโนนสวรรค์ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง พบว่าหน่วยทดลองบ้านหินดั่งมีสมรรถนะอัตราการผลิตไข่สูงกว่าบ้านโนนสวรรค์ (108.86 และ 85.33% ของหน่วยทดลองมหาวิทยาลัย) แต่มีประสิทธิภาพของปริมาณอาหารในการผลิตไข่ 1 ฟอง ต่ำกว่าบ้านโนนสวรรค์ (95.79 และ 115.23% ของหน่วยทดลองมหาวิทยาลัย) อัตราการผสมติด อัตราการฟักออกของไข่มีเชื้อ อัตราการฟักออกของไข่ทั้งหมด และอัตราการเลี้ยงรอดของแม่พันธุ์ของหน่วยทดลองบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสูงกว่าบ้านโนนสวรรค์ (117.03 : 108.39; 78.25 : 77.12; 90.69 : 84.15; และ 105.86 : 101.53% ของหน่วยทดลองมหาวิทยาลัย) แต่ต้นทุนการผลิตลูกไก่ 1 ตัวของหน่วยทดลองบ้าน หินดั่งและหนองไผ่ทองต่ำกว่าบ้านโนนสวรรค์ (106.24 : 132.39% ของหน่วยทดลองมหาวิทยาลัย)

ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพสมรรถนะการเจริญเติบโต พบว่า ประสิทธิภาพอัตราการเจริญเติบโตเมื่ออายุ 10 สัปดาห์ และน้ำหนักเพิ่มเฉลี่ยนั้นของหน่วยทดลองบ้านหินดั่งและหนองไผ่

ทอง และบ้านโนนสวรรค์ มีค่าต่ำกว่าหน่วยทดลองมหาวิทยาลัย (91.79 และ 87.91; 91.08 และ 87.12 เปอร์เซ็นต์ ของหน่วยทดลองมหาวิทยาลัย ตามลำดับ) แต่ประสิทธิภาพอัตราการแลกเนื้อ ดันทุนการผลิตมีชีวิต 1 กิโลกรัม หน่วยทดลองบ้านโนนสวรรค์ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองมี ค่าสูงกว่าหน่วยทดลองมหาวิทยาลัย (126.13 และ 125.78; 119.10 และ 117.54 เปอร์เซ็นต์ของ หน่วยมหาวิทยาลัย ตามลำดับ) ขณะที่ประสิทธิภาพอัตราการเลี้ยงรอดและเปอร์เซ็นต์ซาก มีค่าใกล้เคียงกัน แต่ประสิทธิภาพน้ำหนักไก่มีชีวิตเมื่ออายุ 10 สัปดาห์ เพศผู้และเพศเมียของหน่วยทดลอง มหาวิทยาลัยมีแนวโน้มสูงกว่าหน่วยทดลองบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง และบ้านโนนสวรรค์ โดยมีค่าเท่ากับ 95.17 และ 89.26; 96.17 และ 85.77 เปอร์เซ็นต์ ของไก่เพศผู้ และเพศเมียสำหรับ หน่วยทดลองบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง และบ้านโนนสวรรค์ ตามลำดับ

8. การศึกษาการลดต้นทุนอาหารสำหรับเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

จากผลการทดลองสูตรอาหารทั้ง 3 สูตรที่มีต่อสมรรถนะทางการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม พบว่าการเจริญเติบโตของไก่พื้นเมืองลูกผสมที่ได้รับอาหารสูตรที่ 1 (อาหารสำเร็จรูปทางการค้า) มี การเจริญเติบโตสูงสุดเท่ากับ 936.77 กรัม รองลงมาคืออาหารสูตรที่ 2 (โปรตีน 20 และ 18%) มีค่า เท่ากับ 898.27 กรัม ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) กับอาหารสูตรที่ 3 (โปรตีน 18 และ 16%) ที่มีการเจริญเติบโตเท่ากับ 827.27 กรัม ปริมาณอาหารที่กินของไก่ลูกผสมพื้นเมืองทั้ง 3 สูตรอาหารมีค่าเท่ากับ 3003.98 3090.33 และ 3093.17 กรัม ตามลำดับ อัตราการแลกเนื้อของ อาหารสูตรที่ 1 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 3.21 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) กับอาหารสูตรที่ 3 ซึ่งมีอัตราการแลกเนื้อสูงสุดเท่ากับ 3.74 แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P>0.05$) กับอาหารสูตร ที่ 2 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.44 อัตราการเลี้ยงรอดของไก่ลูกผสมพื้นเมืองทั้ง 3 สูตรอาหารมีค่าเท่ากับ 96.06 98.20 และ 98.05 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ สำหรับต้นทุนการผลิตต่อน้ำหนัก 1 กิโลกรัมของไก่ พื้นเมืองลูกผสมที่ได้รับอาหารทั้ง 3 สูตร มีค่าเท่ากับ 42.34 37.88 และ 38.48 บาท ตามลำดับ

สำหรับสมรรถนะทางการผลิตของไก่พื้นเมืองลูกผสมในหน่วยทดลองทั้ง 3 ได้แก่ มหาวิทยาลัย บ้านโนนสวรรค์ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง พบว่า การเจริญเติบโตของไก่พื้น เมืองลูกผสมที่เลี้ยงในหมู่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองมีการเจริญเติบโตสูงสุดเท่ากับ 968.50 กรัม รองลงมาคือในมหาวิทยาลัยเท่ากับ 884.17 กรัม และในหมู่บ้านโนนสวรรค์มีการเจริญเติบโตต่ำ ที่สุดเท่ากับ 809.63 กรัม ซึ่งทั้ง 3 หน่วยทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.01$) ปริมาณอาหารที่กินของไก่พื้นเมืองลูกผสมในทั้ง 3 หน่วยทดลองมีค่าเท่ากับ 2994.27 3329.08 และ 2864.13 กรัม ตามลำดับ อัตราการแลกเนื้อของหมู่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองมีค่าต่ำสุดเท่ากับ

2.96 รองลงมาคือในมหาวิทยาลัยมีค่าเท่ากับ 3.39 ซึ่งทั้งสองหน่วยทดลอง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ ($P < 0.01$) กับอัตราการแลกเนื้อในบ้านโนนสวรรค์ที่มีค่าเท่ากับ 4.11 อัตราการเลี้ยงรอดของไก่พื้นเมืองลูกผสมในหน่วยทดลองทั้ง 3 แห่งมีค่าเท่ากับ 99.33 95.05 และ 97.92 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ สำหรับต้นทุนการผลิตค่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ของไก่พื้นเมืองลูกผสมในหน่วยทดลองทั้ง 3 แห่งมีค่าเท่ากับ 37.31 46.52 และ 34.96 บาท ตามลำดับ

Abstract

The objective of this research were to collect the status and problems for village chicken crossbred production in the raiser groups, to train the raiser groups about the appropriate village chicken crossbred production technology and problem solving, to train the raiser groups about the efficiency group forming and marketing and to identify some research topics concern about the village chicken crossbred production for the long run.

The study was carried out by selection of two village chicken crossbred groups, base-line survey and survey of the raiser group's needs and problems for village chicken crossbred raising, training the raiser groups according to their needs and problems, improve group management, site visiting and data collection from the raiser groups and small research projects in the field : 1) A health study of native crossbred chickens. 2) Effect of deworming on the growth rate and immune response to Newcastle disease vaccine and infectious bursal disease vaccine in native crossbred chickens. 3) Study on productive performance of native crossbred chickens. 4) Study on feed cost reduction in native crossbred chicken production.

The results of these studies were :

1. Selection of Target Farmers and Survey of Status and Problems of Chicken Raiser Groups.

Two target villages were Ban Non Swan, Nong Rua District, Khon Kaen Province, about 18 kilometers from Nong Rua District and 64 kilometers from the province. The villagers are interested in chicken raising. It is a newly formed group in 2540 B.E. Ten families participated in the project. Ban Hin Tung and Nong Pai Tong, Koke Po Chai District, Khon Kaen Province, about 8 kilometers from district

and about 80 kilometers from the province. The farmer group has been raising native crossbred chickens since 2539 B.E. Ten families have participated in the project.

1.1 Social and Economical Status of Farmers Family

The farmers in Ban Non Swan and Ban Hin Tung and Nong Pai Tong who were both members and non-members of research project have their own farmland 90 and 100% respectively. Members of research project were more extended families than those of non-members. The main occupations were farming and the second freelance employee and vendors. Most of the members have animal pens outside their houses. Most of the members and non-members of the research project had their own land. The members of research project in both villages had more income, expenditure, loaning and properties than those of the non-members. The farmers sold their plant products to the outside middleman because they could get good price. The most important problems in rice farming and sugar cane planting were lack of water, plant diseases and insects, expensive fertilizer and lack of loan money. The farmers had drinking water from collected rain water which was sufficient for the whole year. The favourite mass-media for the head of family were television, radio and newspapers. Members and non-members of research project preferred domestic news, sports, and local news programs.

1.2 General Information for Village Chicken Raisers

Ninety percent of member farmers and 100 percent of non-member farmers raised village chicken in the past year and most of them had raised the village chicken more than 10 years. The member farmers in both villages had more number of village chickens than those of the non-member farmers and most of them had their

own cocks. Most of the farmers had their own pens outside the house and under the rice-storing house, feed container and water container. They fed the birds twice a day with paddy rice, polished rice and broken rice. Village chickens laid 10.3- 12 eggs per set and 70.8-81.7% hatchability.

The main problems in village chicken raising were disease outbreak, flea and mite, and high-priced feed. In the past year disease outbreak occurred in 81.8-89.8% of the village chickens with clinical signs of whitish droppings, gasping and swelling eye and most birds died. The farmers preferred to bury the dead birds. When the birds were sick the farmers treated with drug, separated the sick birds and vaccinated the birds. Hundred percent of both members and non-members farmers in Ban Non Swan bought the drug from local market, while member and non-member farmers in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong bought the drug from the Village Drug Fund 100 and 66.7% respectively. Most of members and non-member farmers in both villages did not vaccinate nor deworm the birds. Sticktight fleas and mites were the main ectoparasites in the village chickens.

1.3 Information on Native Crossbred Chicken Raising

Both member and non-member farmers in Ban Non Swan never raised native crossbred chickens 100 and 90% respectively, while those in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong never raised native crossbred chickens 50 and 81.8% respectively. Most of the farmers in both villages wanted to raise the native crossbred chickens as their secondary occupation.

1.4 Information on Native Crossbred Chicken Raising at Ban Hin Tung and Nong Pai Tong : Members who used to Raise and Want to Continue.

Fifty percent of member farmers in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong used to raised native crossbred chickens the past year. They had fair knowledge about chicken raising, feeding, disease prevention and deworming. The important problems in native crossbred chicken raising were high-priced feed, marketing, lack of chicks, disease outbreak and high-priced chicks.

1.5 Information on Native Crossbred Chicken Raising : Members who Never Raised and Wanted to Raise Chickens.

Ten member farmers in Ban Non Swan and 5 members in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong never raised the native crossbred chickens. Native crossbred chicken production technology of the farmer in Ban Non Swan ranged from low to medium level, while those of the farmers in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong were low level. This was higher than the farmers at Ban Hin Tung and Nong Pai Tong who had little knowledge on this matter.

2. Chicken Raiser Training.

In the first training on October 7, 2540, the chicken raisers ranked their satisfaction with place, duration, time, food, accommodation and transportation as almost good to good. After training, the farmers in both villages had a medium knowledge level which was enough for native crossbred chicken raising under visiting and advising of the researchers. After the second training on May 22, 2541, the knowledge level of the farmers in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong was higher than those of the farmers in Ban Non Swan.

3. Promotion and Management of Chicken Raiser Group.

In the first stage both two groups faced the same problems: lack of capital, high-priced feed, chick production efficiency, marketing, chicken management and group administration. Later on the raiser group in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong could solve the problems and the group working was quite satisfactory, whereas the raiser group in Ban Non Swan gave up all the activities and terminated the project before it was due owing to many factors such as they could not solve most of the problems, the group's members were not responsible and did not follow the group's rules, the members had no chance to share their opinions, no scheduled meetings etc. The crucial factor for giving up the activities was distrust among the members, unfair management of the group fund and feed cost and wrong financial management of the members who were responsible for chick production.

4. Follow up and Supervision of the Project.

The members of the project in both villages paid no attention to technical sheets for chicken production. Some members were not responsible for their chickens and let the other raise their chickens. Voluntary group work was more successful than shared investment. The members in Ban Non Swan faced more problems than the members in Ban Hin Tung and Non Pai Tong (68.75 and 56.25% respectively)

5. A Health Study of Native Crossbred Chickens.

The normal mortality in native crossbred chicken raising in the pens and were vaccinated with Newcastle disease, fowl pox and fowl cholera vaccines were 0.69-3.56 in Ban Non Swan and 0-2.0% in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong. One outbreak of Gumboro disease and Newcastle disease was recorded in Ban Non Swan raiser group

with 61.11% mortality and two outbreaks of Gumboro disease were recorded in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong raiser group with 5.50 and 7.50% mortality.

Immune response to natural infection of infectious bursal disease (IBD ELISA titers were 3016 and 4564) , while immune response to natural infection of infectious bronchitis (IB) virus in two villages were low at 10 weeks of age (IB ELISA titers were 1501.7 and 270.7).

Immune response to natural infection of ND, IBD and IB in village chickens raised around the native crossbred chickens were high in both grower (2-6 months of age) and adults (over 6 months of age).

6. Effect of Deworming on the Growth Rate and Immune Response to Newcastle Disease Vaccine and Infectious Bursal Disease Vaccine in Native Crossbred Chickens

The average body weight of native crossbred chickens which were dewormed once at 6 weeks of age and twice at 4 and 8 weeks of age in Ban Hin Tung and Nong Pai Tong were higher than those of the non-dewormed control group at 6, 8 and 10 weeks of ages, while those in the birds raised in Ban Non swan and the university were not different.

The birds dewormed once or twice showed higher ND HI titers than those of the non-dewormed control group in all three sites of experiment, while there were no significant different were observed among the IBD ELISA titers of dewormed and non-dewormed control groups in all three sites.

Number of helminth found in the birds raised at university and Ban Non Swan were very low while those in the birds raised at Ban Hin Tung and Nong Pai Tong was medium.

7. Study on Production Performance of Native Crossbred Chickens.

Comparative assesment on the efficiency of reproductive performances showed that the efficiency of egg production of Ban Hin Tung and Nong Pai Tong was higher than Ban Non Swan (108.86 and 85.33 % of university site), but feed consumption of the parents to produce 1 egg of Ban Hin Tung and Nong Pai Tong was lower than Ban Non Swan (95.79 and 115.23 % of university site). The efficiency of fertility, hatchability of fertile eggs, hatchability of total eggs and livability of parents of Ban Hin Tung and Nong Pai Tong were higher than those of Ban Non Swan (117.03:108.39; 78.25:77.12; 90.69:84.15; and 105.86:101.53 % of the university site respectively), but the efficiency of estimated production cost per chick of Ban Hin Tung and Nong Pai Tong was lower than that of Ban Non Swan (106.24 vs 132.39 % of university site).

A Comparison made on the efficiency of growth performances indicated that live weight of native crossbred chickens at 10 weeks of age at Ban Hin Tung and Nong Pai Tong and Ban Non Swan was lower than the university site (only 91.79 and 87.91 % of university site). Average daily gain was only 91.08 and 87.12 % of university site respectively. The production cost per 1 kilogram live weight of the chickens raising at these 2 villages were, however higher than the university site (117.54 and 119.10 % of university site). Similar results was noted in feed conversion ratio (125.78 and 126.13 % of university site), whereas the efficiency of livability and carcass percentage did not differ among the 3 study sites. The male and female weights at 10 weeks of age at university site were higher than those at the other 2 sites (95.17 and 89.26; 96.17 and 87.55 % of university site for male and female at Ban Hin Tung and Nong Pai Tong and Ban Non Swan respectively).

8. Study on Feed Cost Reduction in Native Crossbred Chicken

Production.

In the trial studying the effect of 3 feed formulas on productive performance of native crossbred chickens showed that growth rate of native crossbred chickens fed with feed formula 1 (Commercial feed) was highest (936.77 gm), followed by 898.27 gm in feed formula 2 (20 and 18 % crude protein) which were significant different ($p < 0.05$) from 827.27 gm in feed formula 3 (18 and 16 % crude protein). Feed consumption of native crossbred chicken for 3 feed formulas were 3003.98, 3090.33 and 3093.17 gm respectively. Feed conversion ratio of feed formula 1 was lowest (3.21) and significantly different ($p > 0.05$) from feed formula 3 (3.74) but was not significantly different from feed formula 2 (3.44). Livability of native crossbred chickens for 3 feed formulas were 96.06, 98.20 and 98.05 % respectively. Production cost per 1 kilogram live weight of the native crossbred chickens fed with 3 feed formulas were 42.34, 37.88 and 38.48 baht respectively.

Comparison of productive performance of native crossbred chicken at 3 sites (University, Ban Non Swan and Ban Hin Tung and Nong Pai Tong) showed that growth rate of native crossbred chickens at Ban Hin Tung and Nong Pai Tong was highest (968.5 gm) followed by 884.17 gm at university and lowest at Ban Non Swan (809.63 gm) which significant differences ($P < 0.01$) were observed among these 3 sites. Feed consumption of the birds at 3 sites were 2994.27, 3329.08 and 2864.13 gm respectively. Feed conversion ratio of the birds at Ban Hin Tung and Nong Pai Tong was lowest (2.96), followed by 3.39 at university which were significant different ($P < 0.01$) from that of Ban Non Swan (4.11). Livability of the birds at 3 sites were 99.33, 95.05 and 97.92% respectively. Production cost per 1 kilogram live weight of the birds were 37.31, 46.52 and 34.96 baht respectively.

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

เกษตรกรในชนบทไทยจะเลี้ยงไก่พื้นเมืองแทบทุกครัวเรือน โดยมีไก่พื้นเมือง 10-20 ตัวต่อครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย แม่ไก่ 2-5 ตัว พ่อไก่ และลูกไก่อายุต่างๆ กัน เกษตรกรส่วนใหญ่ปล่อยให้ไก่พื้นเมืองหากินอาหารตามธรรมชาติรอบๆ บ้าน และมีบ้างในบางครั้งที่ไปรับจ้างหรือเศษอาหารให้ไก่กิน เวลากลางคืนไก่จะเกาะคอนนอนใต้ถุนบ้านหรือตามต้นไม้ ไก่เหล่านี้เลี้ยงไว้เป็นแหล่งอาหารโปรตีนของครอบครัวโดยกินเนื้อไก่และไข่ไก่ ขายเป็นรายได้เสริม เก็บไว้ใช้ในความต้องการหรือในงานต่างๆ เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว ค้อนรับแขก ไข่ในพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นกิมมิกเพื่อการพักผ่อน โดยทั่วไปมักจะปล่อยให้แม่ไก่ฟักไข่เองทั้งหมด เมื่อไก่มีน้ำหนักตัวประมาณ 1 กิโลกรัม ซึ่งใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 20 สัปดาห์จะขายไก่ไปหรือฆ่ากินภายในครัวเรือน ประชาชนทั่วไปจะนิยมบริโภคเนื้อไก่พื้นเมืองมากกว่าไก่เนื้อที่เลี้ยงเป็นการค้า เนื่องจากคุณภาพของเนื้อซึ่งทำให้รสชาติและการปรุงเป็นอาหารจะอร่อยกว่าไก่เนื้อ ดังนั้น ราคาไก่พื้นเมืองจึงสูงกว่าไก่เนื้อ

ปัจจุบันเกษตรกรรายย่อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้น้ำที่ส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกและเหลือเนื้อที่น้อยมากสำหรับเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่ เช่น โค กระบือ ซึ่งนับวันจะมีเนื้อที่จำกัดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะประชากรเพิ่มขึ้น ดังนั้นการเลี้ยงสัตว์เล็ก โดยเฉพาะไก่พื้นเมืองจึงเป็นเรื่องที่ควรนำมาพิจารณาและวิจัยอย่างยิ่ง เพื่อแก้ปัญหาในการเลี้ยงสัตว์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกับเนื้อที่ที่เกษตรกรครอบครองอยู่ โดยเฉพาะในเขตที่แห้งแล้ง ซึ่งปลูกพืชได้ผลไม่เต็มที่ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่ำต้องทิ้งบ้านไปทำงานในกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่นๆ เมื่อสิ้นสุดฤดูเพาะปลูก โดยปล่อยให้ลูกและคนแก่ซึ่งเป็นบิดาและมารดาเฝ้าบ้าน ซึ่งก่อปัญหาด้านสังคมตามมาอีกมากมาย ดังนั้นเพื่อจูงใจให้เกษตรกรได้มีงานทำตลอดปี และใช้แรงงานในครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรต้องหาอาชีพเสริมหรืออาชีพรองให้แก่เกษตรกรได้ทำและยอมรับ

การเลี้ยง สัตว์ปีกในประเทศไทยโดยเฉพาะไก่เนื้อกำลังประสบปัญหาการแข่งขันกันมากในตลาดโลก เนื่องจากต้นทุนในการผลิตไก่เนื้อของประเทศสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถที่จะทำธุรกิจทางด้านนี้ได้อีกต่อไปในระยะยาว ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศ จะต้องมีการวิจัยและพัฒนาการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสมขึ้นมาทดแทนส่วนหนึ่งของการผลิตไก่เนื้อ

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมส่วนใหญ่ระบบการเลี้ยงยังเป็นแบบเกษตรกรรายย่อย เลี้ยงเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน ถึงแม้ว่าจะมีการวิจัยและส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมจากทั้งภาครัฐและเอกชนในลักษณะการรวมกลุ่มผู้เลี้ยง แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ทั้งๆ ที่เมื่อคำนึงถึงราคาจำหน่ายของไก่พื้นเมืองลูกผสมสูงกว่าไก่เนื้อ 2-3 เท่า และตลาดยังมีความต้องการเนื้อไก่พื้นเมืองลูกผสมอีกมาก อย่างไรก็ตามสาเหตุที่ทำให้การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมไม่ประสบผลสำเร็จก้าวหน้าเท่าที่ควรประการหนึ่ง คือ ปัญหาการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากส่วนราชการ ไปยังกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ยังไม่ได้ผลตามวัตถุประสงค์เต็มที่ อาจเนื่องจากขบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยียังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ผลในรูปธรรมยังไม่เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรและปัญหาอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นโครงการเผยแพร่เทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสมจึงมุ่งเน้นเพื่อแก้ปัญหาการถ่ายทอดเทคโนโลยี และส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่มีการพัฒนาภูมิในการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสมให้มีประสิทธิภาพและถูกสุขอนามัย เพื่อพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมเลี้ยงไก่ขนาดเล็กในท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพ ปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมได้มีความรู้และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่กำลังประสบอยู่ในการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม
3. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมสามารถรวมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพในการผลิตและการตลาด เพื่อพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมขนาดเล็กในท้องถิ่นต่อไป
4. เพื่อให้ทราบถึงประเด็นในการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวสำหรับการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม

แผนงานวิจัย

ขั้นที่ 1 การเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

- เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเป็นเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มกันในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองหรือ ไก่ลูกผสม ซึ่งจัดตั้งโดยกรมปศุสัตว์ 2 กลุ่มในเขตจังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งใหม่ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ก่อตั้งมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี
- มีการประชุมปรึกษากับเจ้าหน้าที่ในสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เพื่อสำรวจพื้นที่และ กำหนดกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

ขั้นที่ 2 สำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่

- มีการสร้างเครื่องมือในการสำรวจ ทดสอบก่อนนำไปใช้จริง
- ลงมือสำรวจกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายและเกษตรกรนอกกลุ่มในหมู่บ้านเดียวกันอีก จำนวนหนึ่ง
- สรุปผลการสำรวจ

ขั้นที่ 3 ฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่

- จัดฝึกอบรมตามปัญหาและความต้องการของกลุ่มและจากการติดตามผลของกลุ่ม 2 ครั้งๆละ 50 คน ระยะเวลาฝึกอบรมแต่ละครั้ง 1 วัน หลังจากฝึกอบรมแต่ละครั้งจะมีการประเมินผล

ขั้นที่ 4 การส่งเสริมการจัดการกลุ่ม

- หากกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ไปดูงานกลุ่ม หรือเครือข่ายกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ 1 วัน
- ปรับปรุงรูปแบบการจัดการของกลุ่มที่เหมาะสม

ขั้นที่ 5 ติดตามผลและนิเทศงาน

- ติดตามผลและนิเทศงาน แต่ละกลุ่มทุกๆ 2 สัปดาห์
- ประชุมปรึกษากลุ่ม แต่ละกลุ่ม 1 ครั้งต่อเดือน

ขั้นที่ 6 กิจกรรมวิจัยย่อย

1. การศึกษาสาเหตุการตายของไก่พื้นเมืองลูกผสม
2. ผลของการถ่ายพยาธิที่มีต่อการเจริญเติบโตและการสร้างภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนนิวคาสเซิล และวัคซีนกัมโบโรในไก่พื้นเมืองลูกผสม
3. การศึกษาสมรรถนะการผลิตไก่พื้นเมืองลูกผสม
4. การลดต้นทุนอาหารสำหรับเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

บทที่ 2

การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายและการสำรวจ สภาพภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่

โดย

เชิดชัย รัตนเศรษฐกุล บัญญัติ เหล่าไพบุลย์ พิษณุรัตน์ แสนไชยสุริยา กัลยา เจือจันทร์
สุวัฒน์ จิตต์ปารณชัย ศีลธรรม วราอัศวปติ กิติกรณ์ เจนไพบุลย์
กิตติ กุบแก้ว และสำราญ วิจิตรพันธ์

2.1 การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

คณะผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ทั้งกลุ่มเกษตรกรที่มีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองหรือลูกผสมอยู่เดิม และกลุ่มเกษตรกรที่สนใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองหรือลูกผสมกลุ่มใหม่ในโครงการกระจายพันธุ์สัตว์ปีกของกรมปศุสัตว์ จากนั้นออกสำรวจพื้นที่ที่ได้กำหนดไว้เพื่อคัดเลือกพื้นที่และกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย พื้นที่ที่ออกสำรวจเป็นอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1. อำเภอบ้านฝาง จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านฝาง และบ้านสร้างแก้ว ตำบลโนนฆ้อง
2. อำเภอภูผาศิริ จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านชีวังแคน และบ้านกอก ตำบลสวนหม่อน
3. อำเภอบ้านไผ่ จำนวน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านโนนสวรรค์ หมู่ 2 ตำบลภูเหล็ก
4. อำเภอหนองเรือ จำนวน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านโนนสวรรค์ หมู่ 10 ตำบลโนนสะอาด
5. กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย จำนวน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง ตำบล

ชัยสมบูรณ์

ภายหลังการสำรวจและได้ข้อมูลจากพื้นที่ทั้งหมด คณะผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกันอีกครั้งหนึ่งเพื่อคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย ผลจากการคัดเลือกได้หมู่บ้านเป้าหมายที่จะดำเนินการวิจัย 2 หมู่บ้าน คือ

1. บ้านโนนสวรรค์ ตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น มีระยะทางห่างจากอำเภอหนองเรือ 18 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดขอนแก่น 64 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่สนใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง หรือลูกผสมเป็นกลุ่มที่ก่อตั้งใหม่ในปี 2540 โดยมีสมาชิกของโครงการ 10 ครอบครัวกระจายในหมู่บ้าน (ดูรูปที่ 2.1 และ 2.2)

2. บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง ตำบลชัยสมบูรณ์ กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย จังหวัดขอนแก่น หมู่บ้านทั้งสองแห่งเดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกันและเพิ่งแยกออกเป็นสองหมู่บ้านในปี 2539 และมีพื้นที่หมู่บ้านติดกัน ในการวิจัยจึงถือเสมือนเป็นหมู่บ้านเดียวกัน แต่ใช้ชื่อ บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง หมู่บ้านอยู่ห่างจากกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย 8 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่น 80 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มเกษตรกรได้ดำเนินการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและปลูกผสมตั้งแต่ปี 2539 เป็นเวลา 1 ปี โดยมีสมาชิกของโครงการ 10 ครัวเรือน (รูปที่ 2.1 และ 2.3)

2.2 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมาย

2.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของบ้านโนนสวรรค์ ตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

(1) จำนวนประชากรและครัวเรือน

ชาย 486 คน

หญิง 480 คน

รวม 966 คน

จำนวนครัวเรือน 178 ครัวเรือน

จำนวนประชากรแยกตามอายุ

ช่วงอายุ

แรกเกิด – 5 ปี 66 คน

6 – 12 ปี 100 คน

13 - 15 ปี 51 คน

16 – 18 ปี 48 คน

19 – 50 ปี 498 คน

51 – 60 ปี 78 คน

60 ปีขึ้นไป 76 คน

(2) พื้นที่

พื้นที่ทั้งสิ้น 1,860 ไร่ 2 งาน

(3) แหล่งน้ำ

บ่อน้ำดิน 2 บ่อ

บ่อน้ำบาดาล 5 บ่อ

ประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง
 แหล่งน้ำธรรมชาติ 2 แห่ง
 แหล่งน้ำ (ฝาย, ทำนบ) 1 แห่ง

(4) การศึกษา

ประถมศึกษาปีที่ 4	412 คน
มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา	315 คน
ปริญญาตรี	11 คน
สูงกว่าปริญญาตรี	10 คน

(5) อาชีพ

ทำนา จำนวน 82 ครัวเรือน พื้นที่ 1,631 ไร่
 ทำไร่ จำนวน 5 ครัวเรือน พื้นที่ 50 ไร่
 เลี้ยงสัตว์ พื้นที่ 15 ไร่
 รับจ้าง จำนวน 36 ครัวเรือน
 อื่น ๆ จำนวน 34 ครัวเรือน

กลุ่มกองทุนและพัฒนาอาชีพ

1. กลุ่มเกษตรกรทำนา
2. กลุ่มเลี้ยงโค
3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
4. กลุ่มทอผ้าฝ้าย
5. กลุ่มข้อมสืไหม
6. กลุ่มจักสาน
7. กลุ่มทอเสื่อ

(6) จำนวนปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง

โค	85 ตัว
กระบือ	19 ตัว
สุกร	76 ตัว
ไก่พื้นเมือง	531 ตัว
เป็ด	49 ตัว
สุนัข	39 ตัว
แมว	2 ตัว

(7) อื่น ๆ

วัด	1 แห่ง
สถานีนอนมัย	1 แห่ง
โรงเรียน	1 แห่ง
ร้านค้า	5 ร้าน
สถานบริการน้ำมัน	1 แห่ง
โรงสีข้าวขนาดเล็ก	2 โรง
โทรศัพท์	6 คู่สาย

2.2.2 ข้อมูลพื้นฐานของบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง ตำบลจับสมบูรณ์ กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย จังหวัดขอนแก่น

(1) จำนวนประชากรและครัวเรือน

ชาย	645 คน
หญิง	641 คน
รวม	1,286 คน
จำนวนครัวเรือน	248 ครัวเรือน

จำนวนประชากรแยกตามอายุ

ช่วงอายุ	
แรกเกิด - 5 ปี	87 คน
6 - 12 ปี	156 คน
13 - 15 ปี	86 คน
16 - 18 ปี	135 คน
19 - 50 ปี	602 คน
51 - 60 ปี	100 คน
60 ปีขึ้นไป	92 คน

(2) พื้นที่

พื้นที่ทั้งสิ้น	6,747 ไร่	แยกเป็น
พื้นที่ทำนา	2,701 ไร่	
พื้นที่ทำไร่	2,042 ไร่	
พื้นที่ทำสวน	18 ไร่	

พื้นที่ปลูกหญ้าส่วนตัว	469 ไร่
พื้นที่สาธารณะ	1,402 ไร่
พื้นที่อื่น ๆ	115 ไร่

(3) แหล่งน้ำ

ก. แหล่งน้ำสาธารณะ

ลำห้วย	2 แห่ง
หนองน้ำ	2 แห่ง
สระน้ำ	2 แห่ง
บ่อบาดาล	7 บ่อ
บ่อน้ำตื้น	1 บ่อ
ประปาหมู่บ้าน	1 แห่ง
ระบบสูบน้ำพลังอาทิตย์	1 แห่ง
ถังเก็บน้ำฝน	9 แห่ง

ข. แหล่งน้ำส่วนตัว

สระน้ำ	96 แห่ง
โอ่งซีเมนต์	548 ใบ

(4) การศึกษา

ประถมศึกษาและต่ำกว่า	966 คน
มัธยมศึกษา	311 คน
อาชีวศึกษา	41 คน
ปริญญาตรีและสูงกว่า	9 คน

(5) อาชีพ

<u>อาชีพหลัก</u>		<u>อาชีพเสริม</u>	
ทำนา-ทำไร่	86%	เลี้ยงสัตว์	60-90%
ค้าขาย	7.5%	ค้าขาย	18%
รับราชการ	3.5%	รับจ้าง	15%
รับจ้าง	2.5%	อื่น ๆ	6-10%
เลี้ยงสัตว์	0.5%		

กลุ่มกองทุนและพัฒนาอาชีพ

1. กลุ่มส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
2. กลุ่มส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีก
3. กลุ่มธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ
4. กลุ่มเยาวชนผู้เลี้ยงสัตว์
5. กลุ่มสหกรณ์ชาวไร่ฮ้อยโคกโพธิ์ไชย
6. กองทุนยาโคเนื้อ
7. กองทุนยาหมู่บ้านปลอดโรคไก่อ

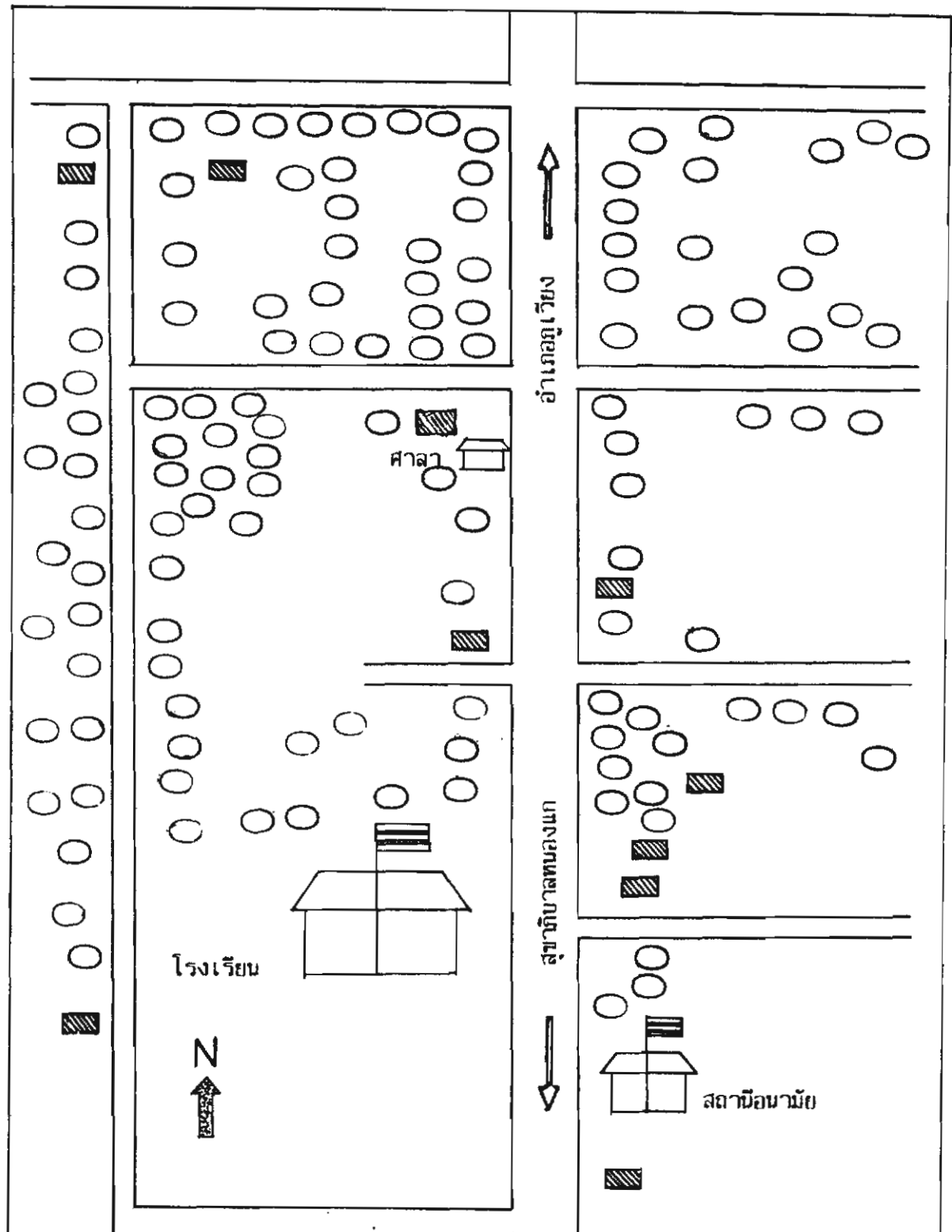
(6) จำนวนปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง

โค	505 ตัว
กระบือ	65 ตัว
สุกร	124 ตัว
ไก่	2,338 ตัว
เป็ด	657 ตัว
เป็ดเทศ	41 ตัว
สุนัข	123 ตัว
แมว	15 ตัว

(7) อื่น ๆ

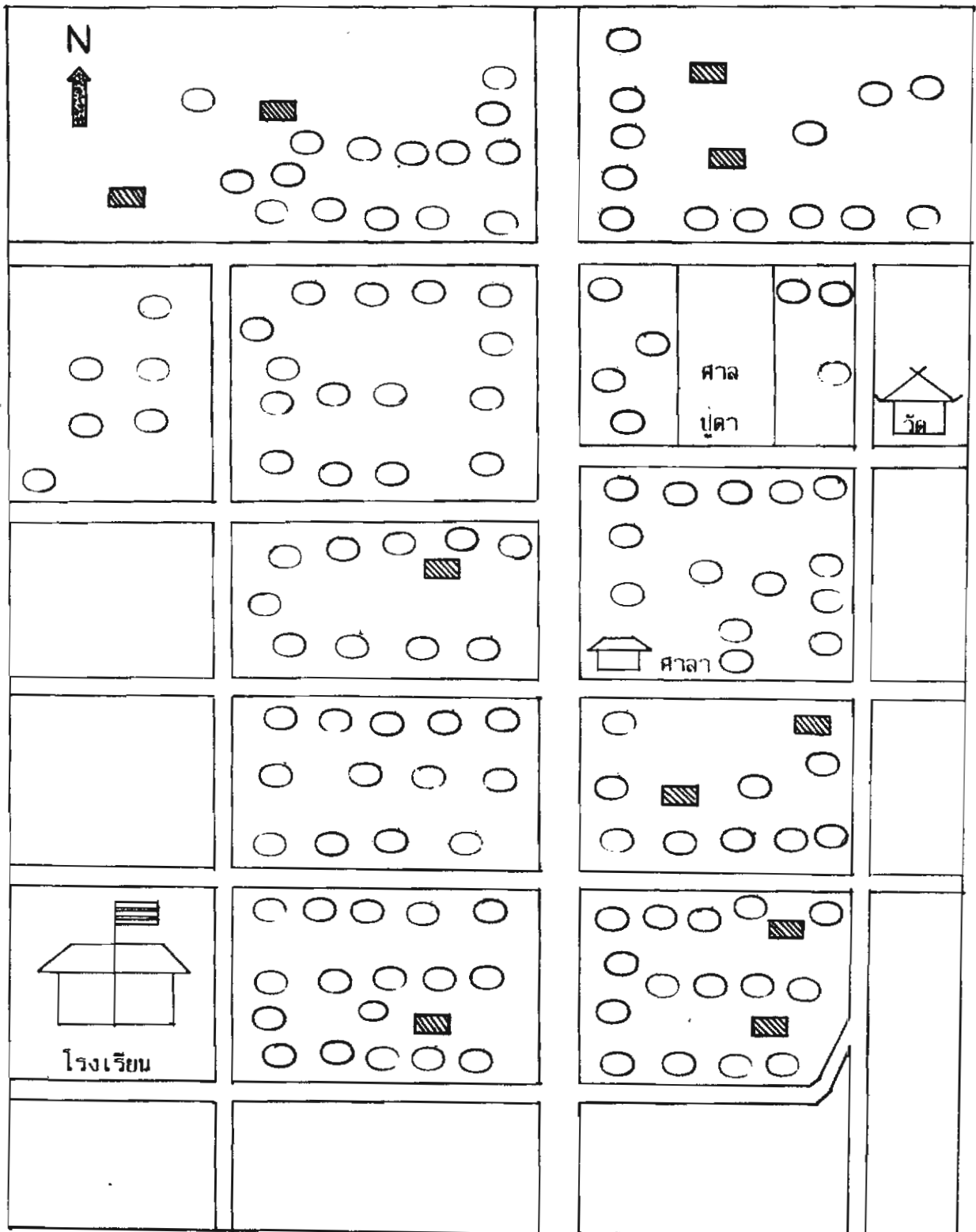
- วัด 1 แห่ง
- สถานีอนามัย 1 แห่ง
- โรงเรียน 1 แห่ง
- ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์เรียน 1 แห่ง
- ร้านค้า 8 ร้าน
- สถานบริการน้ำมัน 3 แห่ง
- โรงสีข้าวขนาดเล็ก 4 โรง
- โทรศัพท์ส่วนตัว 1 คู่สาย
- โทรศัพท์สาธารณะ 5 คู่สาย

๑๖ หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ

รูปที่ 2.2 แผนที่หมู่บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

■ครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รูปที่ 2.3 แผนที่หมู่บ้านหีบผึ้งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น

■ ครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รูปที่ 2.4 การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ

รูปที่ 2.5 การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่บ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ

รูปที่ 2.6 การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง
กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย

รูปที่ 2.7 การสำรวจสถานภาพและปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง
กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย

2.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกร

จากการสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรในหมู่บ้านโนนสวรรค์ ตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น และหมู่บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง ตำบลชัยสมบูรณ์ กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น พอสรุปได้ดังนี้

1. พื้นที่ทำกินของเกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านอยู่นอกเขตชลประทาน หรือเขตทุ่งฝน เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ ทั้งสมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการมีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองร้อยละ 90 แต่เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองร้อยละ 100

2. ครัวเรือนและประชากร

2.1 รูปแบบครอบครัวของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการเป็นรูปแบบครอบครัวขยายถึงร้อยละ 50 โดยมี 2 ครอบครัวในครัวเรือนร้อยละ 30 และ 3 ครอบครัวใน 1 ครัวเรือนร้อยละ 20 ขณะที่ไม่ใช่มาร่วมในโครงการมีรูปแบบครอบครัวขยายเพียงร้อยละ 20 โดยมี 2 ครอบครัวในครัวเรือนร้อยละ 10 และ 3 ครอบครัวในครัวเรือนร้อยละ 10

รูปแบบครอบครัวของเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการเป็นรูปแบบครอบครัวขยายร้อยละ 33.33 โดยมี 2 ครอบครัวในครัวเรือน ขณะที่ไม่ใช่มาร่วมในโครงการมีรูปแบบครอบครัวขยายร้อยละ 20 โดยมี 2 ครอบครัวในครัวเรือน

2.2 จำนวนคนอาศัยในครัวเรือน และอายุหัวหน้าครัวเรือน

ในปัจจุบันครัวเรือนของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการมีจำนวนคนอาศัยในครัวเรือนเฉลี่ย 5.2 คน หัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 47.2 ปี ไม่ใช่มาร่วมในโครงการมีจำนวนคนอาศัยในครัวเรือนเฉลี่ย 4.1 คน หัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 53.0 ปี

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีจำนวนคนอาศัยในครัวเรือนเฉลี่ย 4.9 คน หัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 47.6 ปี ไม่ใช่มาร่วมในโครงการ มีจำนวนคนอาศัยในครัวเรือนเฉลี่ย 4.1 คน หัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 54.9 ปี

2.3 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 40 มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป. 4 ไม่ใช่มาร่วมในโครงการร้อยละ 10 มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป. 4

หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการ ร้อยละ 44.4 มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป. 4 ขณะที่ไม่ใช่สมาชิกในโครงการไม่มีผู้ใดมีระดับการศึกษาสูงกว่า ป. 4

2.4 อาชีพ

2.4.1 อาชีพหลัก

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการประกอบอาชีพหลักในการทำไร่เป็นส่วนมากถึงร้อยละ 80

เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการประกอบอาชีพหลักในการทำไร่ทุกครัวเรือนคือ ร้อยละ 100

2.4.2 อาชีพรอง

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการส่วนมากมีอาชีพรองในการรับจ้างอิสระ ร้อยละ 60 ไม่ใช่สมาชิกในโครงการส่วนมากมีอาชีพรองในการรับจ้างอิสระร้อยละ 70

เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการส่วนมากร้อยละ 33.33 มีอาชีพรองคือการค้าขาย ไม่ใช่สมาชิกในโครงการส่วนมากร้อยละ 60 มีอาชีพรอง คือ การรับจ้างอิสระ (ดูตารางที่ 2.1)

จากข้อ 2 จะเห็นได้ว่า

ก. เกษตรกรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์นั้น รูปแบบครอบครัวขยายมีแนวโน้มให้หัวหน้าครัวเรือนสนใจในอาชีพใหม่ ๆ มากกว่าครอบครัวเดี่ยว ดังจะเห็นได้จากเกษตรกรสมาชิกในโครงการเปรียบเทียบกับไม่ใช่สมาชิกในโครงการ

ข. หัวหน้าครัวเรือนที่มีคนอาศัยอยู่ในครัวเรือนมาก มีแนวโน้มให้ความสนใจในอาชีพใหม่ ๆ มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีคนอาศัยอยู่ในครัวเรือนน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบภายใน 2 หมู่บ้าน ระหว่างสมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการ

ค. หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยกว่า มีแนวโน้มให้ความสนใจในอาชีพใหม่ ๆ มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบภายใน 2 หมู่บ้าน ระหว่างสมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการ

ง. หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาสูงกว่า ป. 4 มีแนวโน้มให้ความสนใจในอาชีพใหม่ ๆ มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับ ป. 4

3. ลักษณะบ้านและการใช้ประโยชน์

3.1 ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 40 มีบ้านแบบบ้านไม้ 2 ชั้น พื้นซีเมนต์ ไม่ใช้สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 30 มีบ้านแบบบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ 2 ชั้น พื้นซีเมนต์

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.5 มีบ้าน แบบบ้านไม้ชั้นเดียวได้ทุนสูง พื้นซีเมนต์ ไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 30 และ 30 มีบ้านแบบบ้านไม้ 2 ชั้น พื้นซีเมนต์ และบ้าน ไม้ชั้นเดียวได้ทุนสูงพื้นดิน

3.2 วัสดุผนังหลังคา

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ส่วนใหญ่ใช้สังกะสีเป็นวัสดุผนังหลังคาบ้าน ร้อยละ 70 และ 80 ตามลำดับ สำหรับสมาชิกในโครงการ และไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ที่เหลือใช้กระเบื้องเป็นวัสดุผนังหลังคา

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองส่วนใหญ่ใช้สังกะสีเป็นวัสดุผนังหลังคาบ้าน ร้อยละ 100 และ 40 ตามลำดับ สำหรับสมาชิก และไม่ใช้สมาชิกในโครงการที่เหลือใช้กระเบื้องผนังหลังคา

3.3 พื้นที่บ้าน พื้นที่บริเวณบ้าน และเอกสารสิทธิ์ที่ดิน

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีพื้นที่บ้านเฉลี่ย 165.8 และ 83.1 ตารางเมตร ตามลำดับ สำหรับสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองมีพื้นที่บ้านเฉลี่ย 115.0 และ 100.2 ตารางเมตรตามลำดับ สำหรับสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการ

บ้านของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ ตั้งอยู่บนพื้นที่เฉลี่ย 264.8 และ 240.8 ตารางวา ตามลำดับ สำหรับสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการ แต่บ้านของเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองตั้งอยู่บนพื้นที่เฉลี่ย 248.9 และ 324.7 ตารางวาตามลำดับ สำหรับสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการ

สำหรับเอกสารสิทธิ์ที่ดินนั้น เกษตรกรทั้งหมดมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่อยู่อาศัย โดยเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการและไม่ใช้สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 60 และ 50 มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินเป็น นส.3ก. และโฉนดที่ดินตามลำดับ แต่เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการและไม่ใช้สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.7 และ 50 มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินเป็นโฉนดที่ดิน และ นส.3ก. ตามลำดับ

3.4 สถานที่ตั้งคอกสัตว์

คอกสัตว์ของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ทั้งสมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 40 ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านแต่ไม่อยู่ใต้ถุนบ้าน และที่ไม่มีคอกสัตว์ร้อยละ 40 และ 30 ตามลำดับ

คอกสัตว์ของเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 และ 60 ตั้งอยู่ในบริเวณบ้าน แต่ไม่อยู่ใต้ถุนบ้าน และที่ไม่มีคอกสัตว์ ร้อยละ 33.3 และ 10 ตามลำดับ

3.5 ที่เก็บผลผลิตการเกษตร

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 และ 90 มีที่เก็บผลผลิตการเกษตรอยู่ในบริเวณบ้าน ตามลำดับ และเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองสมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.9 และ 100 มีที่เก็บผลผลิตการเกษตรอยู่ในบริเวณบ้านตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.2)

จากข้อ 3 จะเห็นว่า

พื้นที่บ้านของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการมีมากกว่าไม่ใช่มาร่วมในโครงการ (165.8 และ 83.1 ไร่) และพื้นที่บ้านของเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีมากกว่าไม่ใช่มาร่วมในโครงการ (115.0 และ 100.2 ไร่) อาจเป็นเพราะว่าจำนวนคนอาศัยในครัวเรือนมีมากกว่า และรูปแบบของครอบครัวเป็นแบบครอบครัวขยายมากกว่า

4. การถือครองที่ดินในรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 และ 70 มีที่ดินเป็นของตนเองและทำกินเองบนพื้นที่เฉลี่ย 12.60 และ 16.40 ไร่ตามลำดับ

เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองสมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 100 และ 100 มีที่ดินเป็นของตนเองและทำกินเองบนพื้นที่เฉลี่ย 31.78 และ 24.00 ไร่ ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.3)

5. กรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 40 และ 70 มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินเป็นโฉนดที่ดินและ นส.3ก. ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.6 และ 40.0 ตามลำดับ มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินเป็น นส.3ก.

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 และ 80 มีรูปแบบการใช้ที่ดินในการทำนาบนพื้นที่เฉลี่ย 21.0 และ 18.5 ไร่ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 100 และ 100 มีรูปแบบการใช้ที่ดินในการทำนาบนพื้นที่เฉลี่ย 26.22 และ 19.10 ไร่ ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.4)

จากข้อ 4 และ ข้อ 5 จะเห็นว่า

ก. แม้เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์สมาชิกในโครงการมีที่ดินเป็นของตนเอง และทำกินเองบนพื้นที่น้อยกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ (12.60 และ 16.40 ไร่) แต่ทำนาบนพื้นที่ดินที่มากกว่า (21.0 และ 18.5 ไร่)

ข. เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีที่ดินเป็นของตนเอง และทำกินเองบนพื้นที่มากกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ (31.78 และ 24.00 ไร่) และทำนาบนพื้นที่ดินที่มากกว่า (26.22 และ 19.10 ไร่)

ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากมีจำนวนคนอาศัยในครัวเรือนมากกว่า จึงมีแรงงานมากกว่า และความต้องการบริโภคสูงกว่า

6. รายได้และแหล่งที่มาของรายได้ในรอบปีที่ผ่านมา

6.1 รายได้จากการปลูกพืชไร่ พืชสวน การเลี้ยงสัตว์ และการประมง

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการ มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการปลูกพืชไร่ พืชสวน การเลี้ยงสัตว์ และการประมง เฉลี่ยครอบครัวละ 22,360 และ 7,264 บาท ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีรายได้เป็นเงินสดจากการปลูกพืชไร่ พืชสวน การเลี้ยงสัตว์และการประมง เฉลี่ยครอบครัวละ 51,344.44 และ 29,925 บาท ตามลำดับ

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการมีรายได้จากการปลูกพืชไร่ พืชสวน การเลี้ยงสัตว์ และการประมงเฉลี่ยร้อยละ 1.12 3.40 87.84 และ 7.64 ตามลำดับ ไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีรายได้เฉลี่ย ร้อยละ 38.55 0.12 55.82 และ 5.51 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการมีรายได้จากการปลูกพืชไร่ พืชสวน การเลี้ยงสัตว์ และการประมง เฉลี่ยร้อยละ 23.24 0.39 76.37 และ 0 ตามลำดับ ไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีรายได้เฉลี่ย ร้อยละ 52.80 1.00 45.03 และ 1.17 ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.5)

จากข้อ 6.1 จะเห็นว่า

ก. รายได้จากการปลูกพืชไร่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ทั้งสองหมู่บ้าน ปลูกข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน รายได้จากการปลูกพืชไร่ของเกษตรกรบ้านหินดั่งและ

หนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่มาจากการปลูกอ้อย และมันสำปะหลัง ไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีรายได้ส่วนใหญ่มาจากการปลูกอ้อย (ดูตารางที่ 2.6)

ข. การปลูกพืชสวน คือ ไม้ผล และผักก็เช่นกัน เกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านปลูกพืชสวนไว้บริโภค ที่เหลือจึงจำหน่ายทำให้มีรายได้จากการปลูกพืชสวนน้อย (ดูตารางที่ 2.7)

ค. รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ทั้งสมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีรายได้จากการเลี้ยงสุกร โค และไก่ สูงสุด 3 อันดับแรก ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีรายได้จากการเลี้ยงสุกร และไก่สูงสุด 2 อันดับแรก และไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีรายได้จากการเลี้ยงโค สุกร และไก่สูงสุด 3 อันดับแรก (ดูตารางที่ 2.8)

ง. รายได้จากการประมงของเกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านต่ำ เนื่องจากการบริโภคในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงจำหน่าย (ดูตารางที่ 2.9)

6.2 รายได้นอกการเกษตรอื่น ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีรายได้นอกการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ยเป็นเงิน 56,060 และ 129,100 บาท ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีรายได้นอกการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ยเป็นเงิน 152,750 และ 94,570 บาท ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.10)

รายได้นอกการเกษตรสูงสุด 3 อันดับแรกของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการคือ รายได้สุทธิจากการรับเหมาก่อสร้าง รายได้จากเงินเดือนของทุกคนในครัวเรือน และรายได้จากการรับจ้าง ไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีรายได้นอกการเกษตรสูงสุด 3 อันดับแรกจากการเลี้ยงโชค รายได้จากค่านายหน้าและคอกเบี้ย และรายได้จากเงินเดือนของทุกคนในครัวเรือน ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการ มีรายได้นอกการเกษตรสูงสุด 3 อันดับแรกจากรายได้จากการรับจ้าง รายได้จากบุตรหลานและผู้อื่นส่งมาให้ และรายได้จากการให้เช่ารถไถ ไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีรายได้นอกการเกษตรสูงสุด 3 อันดับแรกจากรายได้จากการรับจ้าง รายได้จากบุตรหลานหรือผู้อื่นส่งมาให้และรายได้สุทธิ จากการค้าขาย (ดูตารางที่ 2.11)

สรุปรายได้ของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการในรอบปีที่ผ่านมา มีรายได้รวมเฉลี่ย 78,420 บาท จำแนกเป็นรายได้จากการเกษตร 22,360 บาท (29.79%) และรายได้นอกการเกษตร 56,060 บาท (71.21%) ไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีรายได้รวมเฉลี่ย 136,364 บาท จำแนกเป็นรายได้จากการเกษตร 7,264 บาท (5.33%) และรายได้นอกการเกษตร 129,100 บาท (94.67%) สำหรับเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีรายได้รวมเฉลี่ยในรอบปีที่ผ่านมา 152,750 บาท จำแนกเป็นรายได้จากการเกษตร 51,344.44 บาท (33.61%) และรายได้นอกการ

เกษตร 101,405.56 บาท (66.39%) ไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีรายได้รวมเฉลี่ย 94,570 บาท จำแนกเป็นรายได้จากการเกษตร 29,925 บาท (31.64%) และรายได้จากการเกษตร 64,645 บาท (68.36%)

จากการเปรียบเทียบรายได้จากการเกษตรของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์จะเห็นว่าสมาชิกในโครงการมีรายได้จากการเกษตรสูงกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ซึ่งเช่นเดียวกับเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง จึงอาจคาดหมายได้ว่า เกษตรกรที่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการเกษตรสูงมีแนวโน้มที่จะยอมรับอาชีพใหม่ ๆ สูงกว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการเกษตรต่ำ

6.3 เงินฝากและมูลค่าเครื่องประดับ

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีเงินฝากและมูลค่าเครื่องประดับเฉลี่ยเป็นเงิน 23,065 และ 15,150 บาท ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีเงินฝากและมูลค่าเครื่องประดับเฉลี่ยเป็นเงิน 66,777.78 และ 6,790 บาท ตามลำดับ แสดงว่าเกษตรกรสมาชิกในโครงการของแต่ละหมู่บ้าน มีเงินฝากและมูลค่าเครื่องประดับมากกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ (ดูตารางที่ 2.12)

7. รายจ่ายที่เป็นเงินสด และแหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในรอบปีที่ผ่านมา

7.1 ค่าใช้จ่ายในการเกษตร

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีรายจ่ายที่เป็นเงินสดที่ใช้จ่ายในการเกษตรเฉลี่ย 18,925.40 และ 11,952.50 บาท ตามลำดับ โดยรายจ่ายสูงสุด 3 อันดับแรกของสมาชิกในโครงการได้แก่ ค่าอาหารสัตว์ ผสมพันธุ์ ยาและวัคซีน ค่าแรงงานคน และค่าซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ตามลำดับ ไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีรายจ่ายสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ ค่าซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ค่าแรงงานคนและค่าจ้างแรงงานเครื่องจักร ตามลำดับ

เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีรายจ่ายที่เป็นเงินสดที่ใช้จ่ายในการเกษตรเฉลี่ย 60,955.50 และ 30,587.90 บาท ตามลำดับ โดยรายจ่ายสูงสุด 3 อันดับแรกของสมาชิกในโครงการได้แก่ ค่าอาหารสัตว์ ผสมพันธุ์ ยาและวัคซีน ค่าแรงงานคน และค่าซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ตามลำดับ ไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีรายจ่ายสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ค่าแรงงานคน ค่าอาหารสัตว์ ผสมพันธุ์ ยาและวัคซีน และค่าปุ๋ยเคมี ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.13)

7.2 ค่าใช้จ่ายในการครองชีพเป็นเงินสดในรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพเป็นเงินสดในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ยครัวเรือนละ 89,535.70 และ 105,055.40 บาท ตามลำดับ

โดยค่าใช้จ่ายสูงสุด 3 อันดับแรกของสมาชิกในโครงการได้แก่ ค่าก่อสร้าง และซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ค่าอาหารที่ซื้อบริโภคในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ ค่าก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และค่าอาหารที่ซื้อบริโภคในครัวเรือน

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพเป็นเงินสดในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ยครัวเรือนละ 67,766.70 และ 52,535 บาท ตามลำดับ โดยสมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ค่าอาหารที่ซื้อบริโภคในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และค่าเชื้อเพลิง และไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ ค่าอาหารที่ซื้อบริโภคในครัวเรือน ค่าก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร (ดูตารางที่ 2.14)

จะเห็นว่าค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่เป็นเงินสดสูงสุด 3 อันดับ เป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง และซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และค่าอาหารที่ซื้อบริโภคในครัวเรือน ในเกษตรกรทั้ง 2 หมู่บ้าน ยกเว้น เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่เป็นเงินสดสูงสุด 3 อันดับ เป็นค่าอาหารที่ซื้อบริโภคในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร และค่าเชื้อเพลิง

สรุปค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในรอบปีที่ผ่านมาของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการใช้จ่ายเงินสดรวมทั้งสิ้นเฉลี่ย 108,461 บาท จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายทางการเกษตร 18,925.40 บาท (17.45%) และค่าใช้จ่ายในการครองชีพ 89,535.70 บาท (82.55%) ไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายเงินสดรวมทั้งสิ้นเฉลี่ย 125,006.90 บาท จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายทางการเกษตร 19,952.50 บาท (15.96%) และค่าใช้จ่ายในการครองชีพ 105,055.40 บาท (84.04%) เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดรวมทั้งสิ้นเฉลี่ย 128,721.70 บาท จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายทางการเกษตร 60,955 บาท (47.35%) และค่าใช้จ่ายในการครองชีพ 67,766.70 บาท (52.65%) ไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ย 83,122.90 บาท จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายทางการเกษตร 30,587.90 บาท (36.80%) และค่าใช้จ่ายในการครองชีพ 52,535 บาท (63.20%)

จะเห็นว่าเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายทางการเกษตรเป็นเปอร์เซ็นต์สูงในแต่ละหมู่บ้านมีแนวโน้มที่จะทดลองอาชีพเกษตรกรใหม่ ๆ (ดูตารางที่ 2.15)

8. ภาวะหนี้สิน

8.1 หนี้สินในปัจจุบัน

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีหนี้สินในปัจจุบันเฉลี่ยครัวเรือนละ 37,600 และ 105,100 บาท ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีหนี้สินในปัจจุบันเฉลี่ยครัวเรือนละ 30,555.55 และ 49,300 บาท ตามลำดับ แสดงว่า สมาชิกในโครงการทั้ง 2 หมู่บ้าน มีหนี้สินในปัจจุบันน้อยกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ (ดูตารางที่ 2.16)

8.2 การกู้ยืมในรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ยครัวเรือนละ 35,100 และ 58,200 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรสมาชิกในโครงการกู้เงินเพื่อการเกษตร ร้อยละ 52.99 ของเงินกู้ทั้งหมด แต่ไม่ใช้สมาชิกในโครงการกู้เงินเพื่อการเกษตร เพียงร้อยละ 5.50 ของเงินกู้ทั้งหมด

ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการมีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ยครัวเรือนละ 26,111.11 และ 30,320 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรสมาชิกในโครงการกู้เงินเพื่อการเกษตรสูงถึง ร้อยละ 100 ของเงินกู้ทั้งหมด และไม่ใช้สมาชิกในโครงการกู้เงินเพื่อการเกษตร ร้อยละ 91.75 (ดูตารางที่ 2.17)

แสดงว่าเกษตรกรสมาชิกในโครงการแต่ละหมู่บ้าน กู้เงินเพื่อการเกษตรสูงกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ

9. ทรัพย์สินในครัวเรือน

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์สมาชิกในโครงการมีทรัพย์สินในครัวเรือนมากกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ได้แก่ รถจักรยานยนต์ (ร้อยละ 80:50) วิทยุ (ร้อยละ 80:60) เครื่องรับโทรทัศน์ขาวดำ (ร้อยละ 40:20) เครื่องรับโทรทัศน์สี (ร้อยละ 90:80) ตู้เย็น (ร้อยละ 80:40) เตาแก๊ส (ร้อยละ 70:50) จักรเย็บผ้า (ร้อยละ 40:20) เตาไฟฟ้า (ร้อยละ 100:80) หม้อหุงข้าวไฟฟ้า (ร้อยละ 90:80) กะทะ ไฟฟ้า (ร้อยละ 70:60) รถสามล้อเครื่อง (ร้อยละ 10:0) ทรัพย์สินในครัวเรือนเท่ากัน ได้แก่ รถจักรยาน (ร้อยละ 70:70) พัดลม (ร้อยละ 100:100) และทรัพย์สินในครัวเรือนของไม่ใช้สมาชิกในโครงการมากกว่าในโครงการ ได้แก่ เครื่องเสียง (ร้อยละ 20:0) และเครื่องเล่นวีดีโอ (ร้อยละ 20:0)

ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการมีทรัพย์สินในครัวเรือนมากกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ได้แก่ รถจักรยานยนต์ (ร้อยละ 88.9:70) รถจักรยาน (ร้อยละ

55.6:30) วิทย์ (ร้อยละ 88.9:50) เครื่องเสียง (ร้อยละ 33.3:10) เครื่องรับโทรทัศน์สี (ร้อยละ 88.9:60) เครื่องเล่นวีดีโอ (ร้อยละ 22.2:0) ตู้เย็น (ร้อยละ 77.7:50) เตาแก๊ส (ร้อยละ 55.6:40) จักรเย็บผ้า (ร้อยละ 55.6:0) เตาไฟฟ้า (ร้อยละ 88.9:50) และกะทะไฟฟ้า (ร้อยละ 88.9:50) ทรัพย์สินในครัวเรือนเท่ากัน ได้แก่ พัดลม (ร้อยละ 100:100) และทรัพย์สินในครัวเรือนของไม่ใช่สมาชิกในโครงการมากกว่าสมาชิกในโครงการ ได้แก่ เครื่องรับโทรทัศน์ขาวดำ (ร้อยละ 30:22.2) (ดูตารางที่ 2.18)

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่จะมีทรัพย์สินในครัวเรือนมากกว่าไม่ใช่สมาชิกในโครงการ

10. ทรัพย์สินทางการเกษตร

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการมีทรัพย์สินทางการเกษตรมากกว่าไม่ใช่สมาชิกในโครงการ ได้แก่ รถไถเดินตาม (ร้อยละ 50:10) เครื่องสูบน้ำ (ร้อยละ 50:40) เครื่องพ่นฆ่าแมลง (ร้อยละ 10:0) และโรงสีเล็ก (ร้อยละ 10:0) ไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีทรัพย์สินทางการเกษตรมากกว่าสมาชิกในโครงการ ได้แก่ ยุ้งฉาง (ร้อยละ 100:80) รถปิคอัพ (ร้อยละ 10:0) และปั้มน้ำโยกด้วยมือ (ร้อยละ 20:0)

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีทรัพย์สินมากกว่าไม่ใช่สมาชิกในโครงการ ได้แก่ ยุ้งฉาง (ร้อยละ 100:90) แทรกเตอร์ (ร้อยละ 11.1:10) รถไถเดินตาม (ร้อยละ 44.4:40) เครื่องพ่นฆ่าแมลง (ร้อยละ 11.1:10) รถปิคอัพ (ร้อยละ 22.2:0) และบ่อนาตาล ปั้มน้ำด้วยไฟฟ้า (ร้อยละ 11.1:0) สำหรับทรัพย์สินทางการเกษตรที่ ไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีมากกว่าสมาชิกในโครงการ ได้แก่ เครื่องสูบน้ำ (ร้อยละ 30:11.1) และตู้แช่เย็น (ร้อยละ 10:0) (ดูตารางที่ 2.19)

จะเห็นว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการมีทรัพย์สินทางการเกษตรใกล้เคียงกัน แต่เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีทรัพย์สินทางการเกษตรมากกว่าไม่ใช่สมาชิกในโครงการ

11. สมาชิกกลุ่ม

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการเป็นสมาชิกกลุ่ม 8 กลุ่ม เฉลี่ย 3.1 กลุ่ม/ครัวเรือน แต่ไม่ใช่สมาชิกในโครงการเป็นสมาชิกกลุ่ม 4 กลุ่ม เฉลี่ย 1.2 กลุ่ม/ครัวเรือน

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการเป็นสมาชิกกลุ่ม 9 กลุ่ม เฉลี่ย 3.0 กลุ่ม/ครัวเรือน แต่ไม่ใช่สมาชิกในโครงการเป็นสมาชิกกลุ่ม 7 กลุ่ม เฉลี่ย 2.4 กลุ่ม/ครัวเรือน (ดูตารางที่ 2.20)

จะเห็นว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มากกว่าไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ซึ่งเช่นเดียวกับเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง

12. การจำหน่ายผลผลิตจากพืช

12.1 ข้าวเหนียว เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวไว้บริโภคในครัวเรือน เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 30 จำหน่ายข้าวเหนียวให้แก่พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้าน พ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน และผู้บริโภค โดยมีเหตุผลส่วนตัว ติดต่อกันมานาน และสะดวกในการติดต่อเพราะอยู่ท้องที่เดียวกันตามลำดับ ไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 20 จำหน่ายข้าวเหนียวให้แก่พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้าน เพราะสะดวกในการติดต่อเพราะอยู่ท้องที่เดียวกัน และได้ราคาดี ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการร้อยละ 20 จำหน่ายข้าวเหนียวให้แก่โรงสีข้าว และผู้บริโภคโดยตรงโดยมีเหตุผลเพราะเขาจ่ายเงินตรงตามเวลาที่ตกลงกัน และได้ราคาดีตามลำดับ แต่เกษตรกรไม่ใช่สมาชิกในโครงการปลูกข้าวเหนียวไว้บริโภคร้อยละ 100

12.2 ข้าวเจ้า เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 30 จำหน่ายข้าวเจ้าให้แก่พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้าน และพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน เพราะได้ราคาดี และติดต่อกันมานานเป็นประจำตามลำดับ ไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 10 จำหน่ายข้าวเจ้าให้แก่ พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้านเพราะเขาขนส่งเองเราไม่ต้องขน ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 10 จำหน่ายข้าวเจ้าให้แก่พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้าน เพราะติดต่อกันมานานเป็นประจำ และสมาชิกในโครงการไม่มีการจำหน่ายข้าวเจ้า

12.3 ผัก เกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านส่วนใหญ่ปลูกผักไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน มีเพียงเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 10 จำหน่ายผักให้แก่ ผู้บริโภค เพราะสะดวกในการติดต่อ เนื่องจากอยู่ท้องที่เดียวกัน

12.4 อื่น ๆ (ระบุ)

12.4.1 ข้าวโพด มีเพียงเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 10 จำหน่ายข้าวโพดให้แก่ผู้บริโภค เพราะได้ราคาดี

12.4.2 ปอ มีเพียงเกษตรกรบ้านหินดั่ง และหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการ ร้อยละ 11.1 จำหน่ายปอให้แก่ พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้าน เพราะได้ราคาดี

12.4.3 อ้อย เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการร้อยละ 11.1 จำหน่ายอ้อยให้แก่ โรงงานน้ำตาล เพราะได้ราคาดี แต่ไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 10 จำหน่ายอ้อยให้แก่ พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้าน เพราะเขาขนส่งเอง เราไม่ต้องขน

12.4.4 ไม้ผล อันได้แก่ มะม่วงและมะขาม มีเพียงเกษตรกรไม่ใช้สมาชิกในโครงการ บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองร้อยละ 10 จำหน่ายมะม่วงและมะขามให้แก่ ผู้บริโภค เพราะได้ราคาดี จะเห็นว่าการจำหน่ายผลผลิตจากพืชส่วนใหญ่ เกษตรกรจะจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางนอกหมู่บ้าน เพราะได้ราคาดี (ดูตารางที่ 2.21)

13. ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการปลูกพืช

13.1 ข้าวนาปี ปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับ 1 ในการปลูกข้าวนาปีของเกษตรกรทั้ง 2 หมู่บ้าน ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนนํ้า ปัญหาที่สำคัญอันดับ 2 และอันดับ 3 ได้แก่ ปัญหาโรคพืชและแมลง และปัญหาราคาปุ๋ยแพง ตามลำดับ

13.2 อื่น ๆ (ระบุ)

13.2.1 อ้อย ปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับ 1 ในการปลูกอ้อยของเกษตรกรหมู่บ้าน หินดั่งและหนองไผ่ทอง ไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 10 ตอบว่า เป็นปัญหาการขาดแคลนนํ้า สำหรับปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับ 2 และอันดับ 3 ได้แก่ ปัญหาโรคพืชและแมลง และปัญหาขาดแคลนแหล่งเงินทุน ตามลำดับ

13.2.2 ปอ ปัญหาที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับ 1 ในการปลูกปอของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 10 ตอบว่า เป็นปัญหาโรคพืชและแมลง สำหรับปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับ 2 และอันดับ 3 ได้แก่ ปัญหาราคาเมล็ดพันธุ์และปัญหาราคาปุ๋ยแพง ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.22)

จะเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการปลูกพืชโดยเฉพาะข้าวนาปีและอ้อย ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนนํ้า เนื่องจากพืชดังกล่าวต้องการนํ้ามาก และพื้นที่ของเกษตรกรอยู่ในเขตฝั่งฝนหรือนอกเขตชลประทาน ปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับ 2 ได้แก่ ปัญหาโรคพืชและแมลง และปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับ 3 ในการปลูกข้าวนาปี และอ้อย ได้แก่ ปัญหาราคาปุ๋ยแพง และขาดแคลนแหล่งเงินทุน ตามลำดับ แต่ในการปลูกปอ ซึ่งต้องการนํ้าน้อยกว่า ข้าวนาปีและอ้อย มีปัญหาที่สำคัญที่สุดได้แก่ ปัญหาโรคพืชและแมลง ปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับ 2 และอันดับ 3 ได้แก่ ปัญหาราคาเมล็ดพันธุ์ และปัญหาราคาปุ๋ยแพง ตามลำดับ

14. แหล่งน้ำดื่มในฤดูแล้ง

เกษตรกรทั้ง 2 หมู่บ้านทั้งสมาชิกและไม่ใช่มชิกในโครงการทุกครัวเรือน มีแหล่งน้ำดื่มจากน้ำฝนที่กักเก็บไว้ ซึ่งเพียงพอในการดื่มตลอดทั้งปี

15. สื่อสารมวลชน

15.1 การฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ หรืออ่านหนังสือพิมพ์ของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์สมาชิกในโครงการร้อยละ 100 ดูโทรทัศน์ โดยดูโทรทัศน์อย่างเดียวย่อยละ 40 ฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ร้อยละ 10 ดูโทรทัศน์และอ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 10 และฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 40 ไม่ใช่มชิกในโครงการร้อยละ 100 ดูโทรทัศน์ โดยดูโทรทัศน์อย่างเดียวย่อยละ 40 ฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ร้อยละ 40 ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 20

หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการร้อยละ 100 ดูโทรทัศน์ โดยฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์และอ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 55.6 ฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ร้อยละ 22.2 และดูโทรทัศน์อย่างเดียวย่อยละ 22.2 ไม่ใช่มชิกในโครงการร้อยละ 90 ดูโทรทัศน์ โดยดูโทรทัศน์อย่างเดียวย่อยละ 30 ฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ร้อยละ 20 ดูโทรทัศน์และอ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 20 ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์และอ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 20 และอ่านหนังสือพิมพ์อย่างเดียวย่อยละ 10

จะเห็นว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่มชิกในโครงการ บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่มชิกในโครงการร้อยละ 100 100 100 และ 90 นิยมดูโทรทัศน์ ร้อยละ 50 60 77.8 และ 40 นิยมฟังวิทยุ และร้อยละ 50 20 55.6 และ 50 นิยมอ่านหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ แสดงว่าสื่อมวลชนที่นิยมสำหรับหัวหน้าครัวเรือนได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.23 ถึง 2.24)

15.2 ความบ่อยในการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ของหัวหน้าครัวเรือน

ความบ่อยในการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 90 80 80 70 70 60 และ 60 นิยมดู/ฟัง/อ่าน รายการข่าวในประเทศ ข่าวหรือรายการกีฬา ข่าวท้องถิ่น ข่าวสารหรือสารคดีทางการเกษตร ข่าวต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ และนวนิยาย ละคร ตามลำดับ ไม่ใช่มชิกในโครงการร้อยละ 70 70 60 60 และ 50 นิยมดู/ฟัง/อ่าน รายการข่าวกีฬา ข่าวในประเทศ ข่าวท้องถิ่น ข่าวต่างประเทศ และนวนิยาย ละคร ตามลำดับ เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการร้อยละ 100 88.9 66.7 66.7 55.6 และ 55.6 นิยมดู/ฟัง/อ่าน รายการข่าวกีฬา ข่าวในประเทศ

ข่าวท้องถิ่น เพลง ข่าวสารหรือสารคดีทางการเกษตร และข่าวต่างประเทศ ตามลำดับ ไม่ใช่สมาชิก
ในโครงการร้อยละ 90 90 90 60 และ 60 นิยมดู/ฟัง/อ่าน รายการข่าวหรือรายการกีฬา ข่าว
ในประเทศ ข่าวท้องถิ่น ข่าวต่างประเทศ ข่าวสารหรือสารคดีทางการเกษตร และข่าวเศรษฐกิจ ตาม
ลำดับ (ดูตารางที่ 2.25)

ลำดับความนิยมในการฟังรายการวิทยุ คูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ของเกษตรกร
ทั้ง 2 หมู่บ้าน ทั้งสมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการ นิยมดูรายการข่าวในประเทศ ข่าวหรือ
รายการกีฬา และข่าวท้องถิ่น เป็นอันดับที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.26)

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง

รายการ จำนวน (คน)	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่มูลนิธิ	สมาชิก	ไม่ใช่มูลนิธิ
	10	10	9	10
1. พื้นที่ทำกิน (%)				
- ไม่มีที่ทำกิน	10	10	0	0
- นอกเขตชลประทาน	90	90	100	100
- ในเขตชลประทาน	0	0	0	0
- ในและนอกเขตชลประทาน	0	0	0	0
2. ครัวเรือน และประชากร				
2.1 จำนวนครอบครัวในครัวเรือน (%)				
1	50	80	66.67	80
2	30	10	33.33	20
3	20	10	0	0
รูปแบบครอบครัว (%)				
ครอบครัวเดี่ยว	50	80	66.67	80
ครอบครัวขยาย	50	20	33.33	20
2.2 จำนวนคนอาศัย				
ตามจริง (ค่าเฉลี่ย)	5.2	4.1	4.9	4.1
ตามทะเบียนราษฎร (ค่าเฉลี่ย)	7.7	5.7	5.1	4.5
2.3 รายละเอียดประชากร				
(1) อายุหัวหน้าครัวเรือน (เฉลี่ย)	47.2	53.0	47.56	54.9
(2) การศึกษา (%)				
0 ไม่มีการศึกษา	0	10	0	0
1 ป.1 - ป.3	0	0	0	20
2 ป.4	60	80	55.6	80
3 ป.5 - ป.6	10	0	22.2	0
4 ม.1 - ม.3	10	0	11.1	0
5 ม.4 - ม.6	20	0	0	0
6 ปวช.	0	0	11.1	0
7 ปริญญาตรี	0	10	0	0

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง (ต่อ)

รายการ จำนวน (คน)	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	รวม	ไม่ใช้สมาชิก	รวม	ไม่ใช้สมาชิก
	10	10	9	10
2.4 อาชีพ				
2.4.1 อาชีพหลัก (%)	80	80	100	100
ทำนา ทำไร่	0	10	0	0
รับจ้างอิสระ	20	10	0	0
รับราชการ	0	0	0	0
อื่น ๆ				
2.4.2 อาชีพรอง (%)				
ไม่มีอาชีพ	10	0	11.1	20
ค้าขาย	0	0	33.3	20
รับจ้างอิสระ	60	70	22.2	60
รับราชการ	0	0	0	0
เลี้ยงสัตว์	30	20	22.2	0
อื่น ๆ (ระบุ)				
ขายประกัน	0	10	0	0
ปลูกถั่ว	0	0	11.1	0

ตารางที่ 2.2 ลักษณะบ้านและการใช้ประโยชน์

รายการ	บ้านโบราณ		บ้านกึ่งดั้งเดิมและกึ่งใหม่	
	ชนาน	ใหม่	ชนาน	ใหม่
3.1 ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย(%)				
1. ไม่นับเคียวใต้ถุนสูง พื้นซีเมนต์	0	20	44.5	10
2. ไม่นับเคียวใต้ถุนสูง พื้นดิน	10	20	22.2	30
3. ไม่นับเคียวคดพื้น (ดิน)	10	10	0	10
4. ไม่นับเคียว คดพื้นซีเมนต์	10	10	0	0
5. ไม่นับ 2 ชั้น พื้นซีเมนต์	40	10	11.1	30
6. ครึ่งคอกครึ่งไม้นับ 2 ชั้น พื้นซีเมนต์	30	30	11.1	20
3.2 วัสดุผนังหลังคา (%)				
1. กระเบื้อง	30	20	0	10
2. สังกะสี	70	80	100	90
3.3 พื้นที่บ้าน พื้นที่บริเวณบ้าน และ เอกสารสิทธิ์ที่ดิน				
พ.ท.บ้าน (ม ²)	165.8	83.1	115.0	100.2
พ.ท.พื้นที่ (ว ²)	264.8	240.8	248.9	324.7
เอกสารสิทธิ์ (%)				
1. โฉนด	30	50	66.7	30
2. นส.3ก	60	40	33.3	50
3. นส.3	10	10	0	20
3.4 สถานที่ตั้งคอกสัตว์ (%)				
1. ใต้ถุนบ้าน	0	0	0	10
2. อยู่ในบริเวณบ้าน แต่ไม่อยู่ใต้ถุนบ้าน	40	40	66.7	60
3. อยู่ที่อื่น ๆ (ระบุ)				
ใต้ถุนเล้าข้าว	20	30	0	20
4. ไม่มีคอกสัตว์	40	30	33.3	10
3.5 ที่เก็บผลผลิตเกษตร(%)				
1. บริเวณบ้าน	80	90	88.9	100
2. ไม่ได้เก็บไว้ในบริเวณบ้าน ฝากไว้บ้าน คนอื่น	10	0	0	0
3. ไม่ได้ทำการเกษตร	10	10	11.1	0

ตารางที่ 2.3 การถือครองที่ดินในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินด้างและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
4.1 ที่ดินของตนเองและทำกินเอง (%)	80	70	100	100
พื้นที่เฉลี่ย: ไร่ (จำนวนแปลง)	12.6 (1.25)	16.40 (1.43)	31.78 (1.67)	24.0 (1.1)
4.2 เช่าที่ดินผู้อื่นทำกิน (%)	40	40	0	0
พื้นที่เฉลี่ย: ไร่ (จำนวนแปลง)	22.25 (1.25)	18.75 (1.50)	0	0
4.3 ที่ดินผู้อื่นให้ทำกินฟรี (%)	20	30	0	10
พื้นที่เฉลี่ย: ไร่ (จำนวนแปลง)	22.50 (1.00)	9.67 (1)	0	20.0 (1.0)
4.4 ที่ดินที่ให้ผู้อื่นเช่า (%)	10	0	10	0
พื้นที่เฉลี่ย: ไร่ (จำนวนแปลง)	14 (1.00)	0	3.0 (1.0)	0
4.5 ที่ดินให้ผู้อื่นทำกินฟรี (%)	10	10	0	0
พื้นที่เฉลี่ย: ไร่ (จำนวนแปลง)	13 (2.00)	17.0 (1)	0	0

ตารางที่ 2.4 กรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน และรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินด้างและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
กรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน (%)				
1. โฉนด	40	20	44.4	20
2. นส.3ก.	30	70	55.6	40
3. นส.3	30	10	0	20
4. นส.2/สค.1/สค.3	0	0	0	20
รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน (%)				
ทำนา (พ.ท.เฉลี่ย: ไร่)	80 (21.0)	80 (18.5)	100 (26.22)	100 (19.10)
ปลูกพืชไร่ (พ.ท.เฉลี่ย: ไร่)	10 (4.0)	0	33.3 (14.33)	20 (37.5)
ปลูกไม้ผล (พ.ท.เฉลี่ย: ไร่)	0	0	0	10 (2.0)
เลี้ยงสัตว์ (พ.ท.เฉลี่ย: ไร่)	0	0	11.1 (13.0)	10 (25.0)

ตารางที่ 2.5 รายได้และแหล่งที่มาของรายได้ในรอบปีที่ผ่านมา

ก. รายได้จากการเกษตรและประมง

แหล่งที่มาของรายได้	รายได้ (บาท)			
	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินดางและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
1. พืชไร่	1.12%	38.55%	23.24%	52.80%
1.1 ข้าวเหนียว	2,500	13,000	2,000	0
1.2 ข้าวเจ้า	0	15,000	0	6,000
1.3 อ้อย	0	0	95,000	152,000
1.4 มันสำปะหลัง	0	0	10,400	0
รวม	2,500	28,000	107,400	158,000
2. พืชสวน	3.40%	0.12%	0.39%	1.00%
2.1 ไม้ผล	4,100	90	1,800	3,000
2.2 ผัก	3,500	0	0	0
รวม	7,600	90	1,800	3,000
3. การเลี้ยงสัตว์	87.84%	55.82%	76.37%	45.03%
3.1 โค	32,500	13,000	0	79,000
3.2 กระบือ	12,000	4,000	0	0
3.3 สุกร	125,000	15,000	300,000	38,000
3.4 เป็ด	4,700	200	350	0
3.5 ไก่	22,200	8,350	52,550	17,750
รวม	196,400	40,550	352,900	134,750
4. การประมง	17,100	4,000 (5.51%)	0 (0.0%)	3,500 (1.17%)
	(7.64%)			
รวมทั้งสิ้น	223,600	72,640	462,100	299,250
ค่าเฉลี่ย	22,360.00	7,264.00	51,344.44	29,925.00

ตารางที่ 2.6 รายได้จากการปลูกพืชไร่

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
1. ข้าวเหนียว				
ร้อยละเกษตรกรที่ปลูก	80	70	100	100
พ.ท. ปลูกเฉลี่ย (ไร่)	13.5	13.4	22.1	13.8
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	244.1	253.5	171.9	214.5
เก็บไว้บริโภค (%)	87.5	71.4	89.9	100
จำหน่าย (%)	12.5	28.6	11.1	0
เป็นเงิน (บาท)	2,500	13,000	2,000	0
2. ข้าวเจ้า				
ร้อยละเกษตรกรที่ปลูก	30	40	33.3	3.0
พ.ท. ปลูกเฉลี่ย (ไร่)	11.7	8.1	7.7	6.0
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	171.4	170.5	462.2	127.8
เก็บไว้บริโภค (%)	100	75	100	66.7
จำหน่าย (%)	0	25	0	33.3
เป็นเงิน (บาท)	0	15,000	0	6,000
3. อ้อย				
ร้อยละเกษตรกรที่ปลูก	0	0	11.1	20
พ.ท. ปลูกเฉลี่ย (ไร่)	0	0	35	21.5
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	0	0	4,342.9	5,069.8
เก็บไว้บริโภค (%)	0	0	0	0
จำหน่าย (%)	0	0	100	100
เป็นเงิน (บาท)	0	0	95,000	152,000
4. มันสำปะหลัง				
ร้อยละเกษตรกรที่ปลูก	0	0	11.1	0
พ.ท. ปลูกเฉลี่ย (ไร่)	0	0	5	0
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	0	0	1,300	0
เก็บไว้บริโภค (%)	0	0	0	0
จำหน่าย (%)	0	0	100	0
เป็นเงิน (บาท)	0	0	10,400	0
รวมเป็นเงิน (บาท)	2,500	28,000	107,400	158,000

ตารางที่ 2.7 รายได้จากไม้ผลและผักในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและบ้านองไผ่ทอง	
	สวนเจ็ด	ไม้ไร่สวนเจ็ด	สวนเจ็ด	ไม้ไร่สวนเจ็ด
ไม้ผล				
ร้อยละเกษตรกรที่มีรายได้	30	10	22.2	20
เป็นเงิน (บาท)	4,100	90	1,800	3,000
ผัก				
ร้อยละเกษตรกรที่ปลูก	20	20	33.3	40
บริโภค (%)	50	100	100	100
จำหน่าย (%)	50	0	0	0
เป็นเงิน (บาท)	3,500	0	0	0
รวมเป็นเงิน (บาท)	7,600	90	1,800	3,000

ตารางที่ 2.8 การเลี้ยงสัตว์และรายได้จากสัตว์

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
1. โค				
ร้อยละเกษตรกรที่เลี้ยง	40	10	11.1	30
จำนวนตัวปัจจุบัน (รวม)	11	1	3	19
จำนวนตัวที่ขายในรอบปี	5	1	0	11
รายได้จากการขาย (บาท)	32,500	13,000	0	79,000
2. กระบือ				
ร้อยละเกษตรกรที่เลี้ยง	10	20	0	0
จำนวนตัวปัจจุบัน (รวม)	2	5	0	0
จำนวนตัวที่ขายในรอบปี	1	1	0	0
รายได้จากการขาย (บาท)	12,000	4,000	0	0
3. สุกร				
ร้อยละเกษตรกรที่เลี้ยง	20	20	11.1	20
จำนวนตัวปัจจุบัน (รวม)	33	9	75	6
จำนวนตัวที่ขายในรอบปี	50	3	150	20
รายได้จากการขาย (บาท)	125,000	15,000	300,000	38,000
4. เป็ด				
ร้อยละเกษตรกรที่เลี้ยง	60	20	10	0
จำนวนตัวปัจจุบัน (รวม)	156	24	0	0
จำนวนตัวที่ขายในรอบปี	43	2	12	0
รายได้จากการขาย (บาท)	4,700	200	350	0
5. ไก่				
ร้อยละเกษตรกรที่เลี้ยง	70	70	100	90
จำนวนตัวปัจจุบัน (รวม)	226	178	250	292
จำนวนตัวที่ขายในรอบปี	196	123	1,111	345
รายได้จากการขาย (บาท)	22,200	8,350	52,550	17,750
รวมเป็นเงิน (บาท)	196,400	40,550	352,900	134,750

ตารางที่ 2.9 การประมง

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
แหล่งหาปลา				
1. ร้อยละครอบครัวยุโรปปลา	50	50	89.9	60
2. คลองชลประทาน	0	0	0	0
3. ที่นา	0	0	3	1
4. หนองน้ำ	0	20	4	5
5. คลองชลประทาน+ที่นา	0	0	0	0
6. แม่น้ำ + หนองน้ำ	0	0	0	0
7. แม่น้ำ + ที่นา + หนองน้ำ	10	10	1	0
8. อื่น ๆ (ระบุ)				
หนองน้ำตนเอง	20	0	0	0
เขื่อนอุบลรัตน์	10	20	0	0
บ่อเลี้ยงปลา	10	0	0	0
บริโกล (%)	20	30	89.9	50
จำหน่าย (%)	30	20	0	10
เป็นเงิน (บาท)	17,100	4,000	0	3,500

ตารางที่ 2.10 รวมรายได้และแหล่งรายได้ในรอบปีที่ผ่านมา (รายได้เฉลี่ย : บาท)

แหล่งที่มาของรายได้	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
ก. การเกษตรและประมง	22,360.00	7,264.00	51,344.44	29,925.00
	(29.79%)	(5.33%)	(33.61%)	(31.64%)
ข. นอกการเกษตร	56,060.00	129,100.00	101,405.55	64,645.00
	(71.21%)	(94.67%)	(66.39%)	(68.36%)
ค. เงินฝาก และมูลค่าเครื่องประดับ	23,065.00	15,150.00	66,777.78	6,790.00
รวม	101,485.00	151,514.00	219,527.77	101,360
รายได้ที่เป็นเงินสด (ก+ข)	78,420	136,364	152,749.99	94,570

ตารางที่ 2.11 ลำดับที่ของรายได้สูงสุด 3 อันดับแรก และแหล่งรายได้นอกจากการเกษตร
ในรอบปีที่ผ่านมา

แหล่งรายได้	ลำดับที่ของรายได้			
	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินดั่งและหนองไม้ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
1. รายได้จากเงินเดือนของทุกคนในครัวเรือน	2	3		
2. รายได้จากการรับจ้าง	3		1	1
3. รายได้สุทธิจากการรับเหมาก่อสร้าง	1			
4. รายได้จากการเลี้ยงโชค		1		
5. รายได้จากค่านายหน้าและดอกเบี้ย		2		
6. รายได้จากบุตรหลานและผู้อื่นส่งมาให้			2	2
7. รายได้จากการให้เช่ารถไถ			3	
8. รายได้สุทธิจากการค้าขาย				3

ตารางที่ 2.12 เงินฝากและมูลค่าเครื่องประดับ

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินดั่งและหนองไม้ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
6.8.1 เงินฝากธนาคาร สหกรณ์หรือสถาบันการเงิน	137,650 (8)	109,500 (4)	540,000 (6)	32,900 (7)
6.8.2 เงินฝากไว้กับญาติ	0	0	0	0
6.8.3 เงินให้ญาติกู้ยืมในปัจจุบัน	25,000 (2)	0	0	0
6.8.4 มูลค่าเครื่องประดับ	68,000 (4)	42,000 (4)	61,000 (5)	35,000 (5)
รวมทั้งสิ้น (บาท)	230,650	151,500	601,000	67,900
ค่าเฉลี่ย (บาท)	23,065.00	15,150.00	66,777.78	6,790.00

ตารางที่ 2.13 ค่าใช้จ่ายในการเกษตรที่เป็นเงินสดและแหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินค้ำและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่มชิก	สมาชิก	ไม่ใช่มชิก
7.1.1 ค่าแรงงานคน	54,000 (6)	14,150 (4)	67,700 (6)	73,150 (9)
7.1.2 ค่าจ้างแรงงานเครื่องจักร	7,180 (4)	12,600 (6)	36,600 (7)	18,680 (8)
7.1.3 ค่าจ้างแรงงานสัตว์	0	0	0	0
7.1.4 ค่าอาหารสัตว์ ผสมพันธุ์ ยา และ วัคซีน	56,800 (5)	1,030 (3)	348,820 (4)	71,390 (3)
7.1.5 ค่าพันธุ์พืช	1,190 (3)	0	0	35,000 (2)
7.1.6 ค่าปุ๋ยคอก	0	0	0	0
7.1.7 ค่าปุ๋ยเคมี	11,250 (7)	10,800 (6)	42,400 (9)	47,900 (10)
7.1.8 ค่าเช่าจัดแมลงและศัตรูพืช	125 (2)	535 (3)	3,300 (4)	6,170 (7)
7.1.9 ค่าซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร	48,230 (3)	74,150 (3)	45,000 (1)	47,360 (4)
7.1.10 ค่าซ่อมแซมเครื่องมือ อุปกรณ์	2,352 (3)	600 (1)	3,000 (1)	1,075 (2)
7.1.11 ค่าดอกเบี้ย	6,100 (2)	5,000 (1)	0	3,800 (2)
7.1.12 ค่าภาษีที่ดิน	527 (5)	160 (2)	1,775 (7)	1,054 (8)
7.1.13 ค่าเครื่องมือทุกชนิดในการจับปลา	1,500 (1)	500 (1)	0	300 (1)
รวม (บาท)	189,254	119,525	548,595	305,879
ค่าเฉลี่ย (บาท)	18,925.4	11,952.5	60,955	30,587.9

ตารางที่ 2.14 ค่าใช้จ่ายการครองชีพที่เป็นเงินสดในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านกั้นคั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
7.2.1 ค่าซื้อข้าวสารบริโภค	2,000 (1)	5,800 (3)	11,280 (2)	13,320 (4)
7.2.2 ค่าอาหารที่ซื้อบริโภคในครัวเรือน	171,950 (10)	141,800 (10)	239,200 (9)	175,400 (10)
7.2.3 ค่าเชื้อเพลิง	43,140 (9)	66,500 (5)	48,300 (6)	23,990 (8)
7.2.4 ค่าไฟฟ้า ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่	93,420 (10)	6,394 (7)	24,020 (9)	11,820 (9)
7.2.5 ค่าผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน	19,100 (8)	17,200 (9)	43,400 (9)	17,540 (10)
7.2.6 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร	132,760 (6)	165,400 (6)	52,620 (8)	59,400 (6)
7.2.7 ค่าอาหารและค่าพาหนะเมื่อออกไปนอกบ้าน	25,100 (8)	36,300 (7)	33,400 (7)	11,660 (7)
7.2.8 ค่าเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องประดับ	27,500 (8)	36,000 (7)	31,240 (9)	13,800 (8)
7.2.9 ค่าก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	210,932 (6)	438,500 (4)	10,000 (1)	109,000 (4)
7.2.10 ค่ารักษาพยาบาล	15,000 (7)	27,700 (8)	17,500 (7)	16,300 (9)
7.2.11 ค่าใช้จ่ายตามประเพณี	54,500 (9)	36,600 (9)	33,450 (8)	45,700 (10)
7.2.12 ค่าสุรา บุหรี่ หมาก พลุ	28,675 (9)	14,160 (5)	28,460 (7)	9,900 (5)
7.2.13 ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโชค	65,000 (7)	54,900 (8)	28,900 (7)	11,020 (6)
7.2.14 ค่าบันเทิงเรีงรมย์ (ดูหนัง ดนตรี)	200 (1)	300 (1)	3,220 (4)	500 (1)
7.2.15 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	6,080 (4)	3,000 (2)	5,000 (3)	6,000 (2)
รวม (บาท)	895,357	1,050,554	609,900	525,350
ค่าเฉลี่ย (บาท)	89,535.7	105,055.4	67,766.7	52,535.0

ตารางที่ 2.15 รวมรายจ่ายที่เป็นเงินสด แหล่งที่มาของรายจ่าย และสรุปรายได้รายจ่าย
ที่เป็นเงินสด

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร	17.45%	15.96%	47.35%	36.80%
รวม	189,254.0	199,525.0	548,595.0	305,879.0
เฉลี่ย	18,925.40	19,952.50	60,955.0	30,587.90
ค่าใช้จ่ายในการครองชีพ	82.55%	84.04%	52.65%	63.20%
รวม	895,357	1,050,554	609,900	525,350
เฉลี่ย	89,535.70	105,055.40	67,766.70	52,535.0
รวมทั้งสิ้น (บาท)	1,084,611.0	1,250,079.0	1,158,495.0	831,229.0
รวมทั้งสิ้นเฉลี่ย (บาท)	108,461.10	125,007.90	128,721.70	83,122.90
รายได้และรายจ่ายที่เป็นเงินสด				
รายได้	78,420	136,364	152,749.99	94,570
รายจ่าย	108,461.1	125,007.9	128,721.7	83,122.9
กำไร (+) / ขาดทุน (-) (บาท)	-30,041.1	+11,356.1	+24,028.29	+11,447.1

ตารางที่ 2.16 ภาวะหนี้สินในปัจจุบัน

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไม้ทอง	
	ธนาคาร	ไม่ใช้ธนาคาร	ธนาคาร	ไม่ใช้ธนาคาร
1. ธ.ก.ส.	216,000 (5)	236,000 (4)	175,000 (4)	425,200 (9)
2. ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ	90,000 (1)	450,000 (2)	0	0
3. สหกรณ์ต่าง ๆ	70,000 (2)	335,000 (2)	0	0
4. พ่อค้า	0	0	100,000 (1)	0
5. ญาติ	0	30,000 (3)	0	0
6. เพื่อนบ้าน	0	0	0	0
7. กองทุนต่าง ๆ ของหมู่บ้าน (คปร.)	0	0	0	68,000 (1)
รวม (บาท)	376,000	1,051,000	275,000	493,000
ค่าเฉลี่ย (บาท)	37,600	105,100	30,555.55	49,300

ตารางที่ 2.17 การกู้ยืมในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	บันไดหนี้สาธารณะ		บันไดหนี้สาธารณะไม่คง	
	รวม	ไม่คง	รวม	ไม่คง
1. รัฐบาล	126,000 (3)	175,000 (3)	135,000 (4)	235,200 (7)
1.1 กู้เป็นเงินสด	30,000 (1)	175,000	135,000 (4)	235,200 (7)
1.2 กู้เป็นสินเชื่อ	96,000 (2)	0	0	0
1.3 ใช้เพื่อการเกษตร	116,000 (2)	25,000 (2)	135,000 (4)	210,200 (7)
1.4 ใช้นอกการเกษตร	10,000 (1)	150,000 (1)	0	25,000 (1)
2. ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ	30,000 (1)	100,000 (1)	0	0
2.1 กู้เป็นเงินสด	30,000	100,000 (1)	0	0
2.2 กู้เป็นสินเชื่อ	0	0	0	0
2.3 ใช้เพื่อการเกษตร	30,000 (1)	0	0	0
2.4 ใช้นอกการเกษตร	0	100,000	0	0
3. สหกรณ์ต่าง ๆ	40,000 (1)	300,000 (1)	0	0
3.1 กู้เป็นเงินสด	40,000 (1)	300,000 (1)	0	0
3.2 กู้เป็นสินเชื่อ	0	0	0	0
3.3 ใช้เพื่อการเกษตร	40,000 (1)	0	0	0
3.4 ใช้นอกการเกษตร	0	300,000	0	0
4. พ่อค้า	150,000 (1)	0	100,000 (1)	0
4.1 กู้เป็นเงินสด	150,000 (1)	0	100,000 (1)	0
4.2 กู้เป็นสินเชื่อ	0	0	0	0
4.3 ใช้เพื่อการเกษตร	0	0	100,000 (1)	0
4.4 ใช้นอกการเกษตร	150,000 (1)	0	0	0
5. ญาติ	0	7,000 (0)	0	0
5.1 กู้เป็นเงินสด	0	7,000 (2)	0	0
5.2 กู้เป็นสินเชื่อ	0	0	0	0
5.3 ใช้เพื่อการเกษตร	0	7,000 ^(a)	0	0
5.4 ใช้นอกการเกษตร	0	0	0	0
6. เพื่อนบ้าน	5,000 (1)	0	0	0
6.1 กู้เป็นเงินสด	5,000 (1)	0	0	0
6.2 กู้เป็นสินเชื่อ	0	0	0	0
6.3 ใช้เพื่อการเกษตร	0	0	0	0
6.4 ใช้นอกการเกษตร	5,000 (1)	0	0	0
7. กองทุนต่าง ๆ				
คาร.	0	0	0	68,000 (1)
7.1 กู้เป็นเงินสด	0	0	0	68,000 (1)
7.2 กู้เป็นสินเชื่อ	0	0	0	0
7.3 ใช้เพื่อการเกษตร	0	0	0	68,000 (1)
รวม (บาท)	351,000	582,000	235,000	303,200
ค่าเฉลี่ย (บาท)	35,100	58,200	26,111.11	30,320

ตารางที่ 2.18 ทรัพย์สินในครอบครัว

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
9.1 รถจักรยานยนต์	10 (8)	6 (5)	13 (8)	8 (7)
9.2 รถจักรยาน	8 (7)	11 (7)	7 (5)	4 (3)
9.3 วิทยุ	12 (8)	6 (6)	8 (8)	7 (5)
9.4 เครื่องเสียง	0	2 (2)	4 (3)	1 (1)
9.5 โทรศัพท์ขาวดำ	6 (4)	2 (2)	2 (2)	3 (3)
9.6 โทรศัพท์สี	9 (9)	8 (8)	8 (8)	6 (6)
9.7 เครื่องเล่นวีซีดี	0	2 (2)	2 (2)	0
9.8 หัตถกรรม	27 (10)	21 (10)	28 (9)	25 (10)
9.9 ตู้เย็น	8 (8)	4 (4)	8 (7)	5 (5)
9.10 เตาแก๊ส	7 (7)	5 (5)	6 (5)	5 (4)
9.11 จักรเย็บผ้า	5 (4)	3 (2)	12 (5)	0
9.12 เตาหุงข้าวไฟฟ้า	12 (10)	12 (8)	7 (7)	7 (7)
9.13 หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	11 (9)	10 (8)	9 (8)	6 (5)
9.14 กะทะไฟฟ้า	7 (7)	6 (6)	8 (8)	5 (5)
9.15 รถสามล้อเครื่อง	1 (1)	0	0	0
9.16 รถสามล้อถีบ	0	0	0	0
9.17 รถเก๋ง	0	0	0	0
9.18 อื่น ๆ (ระบุ)	0	0	0	0

ตารางที่ 2.19 ทรัพย์สินการเกษตร

รายการ	ยานยนต์		ที่ดินสิ่งปลูกสร้าง	
	รถจักรยานยนต์	รถยนต์	ที่ดิน	สิ่งปลูกสร้าง
10.1 อื่นๆ	9 (8)	10 (10)	9 (9)	9 (9)
10.2 รถจักรยานยนต์	0	0	1 (1)	1 (1)
10.3 รถจักรยานยนต์	6 (5)	1 (1)	4 (4)	4 (4)
10.4 รถจักรยานยนต์	0	0	0	0
10.5 เครื่องใช้ไฟฟ้า	0	0	0	0
10.6 เครื่องใช้ไฟฟ้า	5 (5)	4 (4)	1 (1)	3 (3)
10.7 เครื่องใช้ไฟฟ้า	1 (1)	0	1 (1)	1 (1)
10.8 รถจักรยานยนต์	0	1 (1)	2 (2)	0
10.9 รถจักรยานยนต์	0	0	0	0
10.10 รถจักรยานยนต์	0	0	0	0
10.11 รถจักรยานยนต์	0	0	0	0
10.12 บ้าน (บ้านเดี่ยว)	0	0	1 (1)	0
10.13 อื่น ๆ (รวม)				
โรงสี	1 (1)	0	0	0
บ้าน	0	2 (2)	0	0
ตู้แช่เย็น	0	0	0	1 (1)

ตารางที่ 2.20 สมาชิกกลุ่ม

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
11.1 กลุ่มธ.ก.ส.	6	4	5	9
11.2 กลุ่มธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ	3	1	1	0
10.3 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	4	4	4	5
11.4 กลุ่มเกษตรกร	6	3	4	1
11.5 กลุ่มแม่บ้าน	3	0	4	3
11.6 กลุ่มสตรี	3	0	2	0
11.7 กลุ่มเยาวชน	4	0	4	2
11.8 กลุ่มยุวเกษตร	0	0	2	0
11.9 กลุ่มออกมทรัพย์	2	0	1	3
11.10 กลุ่มลูกค้าบริษัทเอกชน	0	0	0	0
11.11 กลุ่มอื่น ๆ (ระบุ)	0	0	0	0
กรรมการ อ.พ.ป.	0	0	0	1
รวม	31	12	27	24
ค่าเฉลี่ย	3.1	1.2	3.0	2.4

ตารางที่ 2.21 ร้อยละของเกษตรกรที่จำหน่ายผลผลิตจากพืช

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
1. ข้าวเหนียว	30	20	22.2	0
2. ข้าวเจ้า	30	10	0	10
3. ผัก	10	0	0	0
4. ข้าวโพด	10	0	0	0
5. ปอ	0	0	11.1	0
6. อ้อย	0	0	11.1	10
7. มะขาม + มะม่วง	0	0	0	10

ตารางที่ 2.22 ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการปลูกพืช

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
13.1 ข้าวนาปี				
ความสำคัญ อันดับที่ 1	_____	_____	ปัญหาการขาดแคลนน้ำ	_____
ความสำคัญ อันดับที่ 2	_____	_____	ปัญหาโรคพืชและแมลง	_____
ความสำคัญ อันดับที่ 3	_____	_____	ปัญหาราคาปุ๋ยแพง	_____
13.2 อื่น ๆ (ระบุ)				
- อ้อย				
ความสำคัญ อันดับที่ 1	-	-	-	ขาดแคลนน้ำ
ความสำคัญ อันดับที่ 2	-	-	-	โรคพืช+แมลง
ความสำคัญ อันดับที่ 3	-	-	-	เมล็ดพันธุ์+ปุ๋ย มีราคาแพง
- ปอ				
ความสำคัญ อันดับที่ 1	โรคพืช+แมลง	-	-	-
ความสำคัญ อันดับที่ 2	เมล็ดพันธุ์ราคาแพง	-	-	-
ความสำคัญ อันดับที่ 3	ปุ๋ยราคาแพง	-	-	-

ตารางที่ 2.23 สื่อสารมวลชน

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
15.1 หัวหน้าครอบครัวมีการฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ หรืออ่านหนังสือพิมพ์				
1. ฟังวิทยุอย่างเดียว	0	0	0	0
2. ดูโทรทัศน์อย่างเดียว	4 (40%)	4 (40%)	2 (22.2%)	3 (30%)
3. อ่านหนังสือพิมพ์อย่างเดียว	0	0	0	1 (10%)
4. ฟังวิทยุ + ดูโทรทัศน์	1 (10%)	4 (40%)	2 (22.2%)	2 (20%)
5. ฟังวิทยุ + อ่านหนังสือพิมพ์	0	0	0	0
6. ดูโทรทัศน์ + อ่านหนังสือพิมพ์	1 (10%)	0	0	2 (20%)
7. ทั้งสามอย่าง	4 (40%)	2 (20%)	5 (55.6%)	2 (20%)
8. ไม่ใช้สื่อสารใด ๆ เลย	0	0	0	0

ตารางที่ 2.24 ความนิยมและลำดับความนิยมในการใช้สื่อสารมวลชน

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง		รวม	เฉลี่ย	ลำดับความนิยม
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก			
1. ฟังวิทยุ	5 (50%)	6 (60%)	7 (77.8%)	4 (40%)	22	5.50	2
2. ดูโทรทัศน์	10 (100%)	10 (100%)	9 (100%)	9 (90%)	38	9.50	1
3. อ่านหนังสือพิมพ์	5 (50%)	2 (20%)	5 (55.6%)	5 (50%)	17	4.25	3

ตารางที่ 2.25 ความบ่อยในการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์และอ่านหนังสือพิมพ์ของหัวหน้าครัวเรือน

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
1. ข่าวสารหรือสารคดี				
ทางการเกษตร	1 (7) **, 2(3)	1(4) , 2(6)	1(5) , 2(4)	1(6) , 2(4)
2. ข่าวในประเทศ	1(9) , 2(1)	1(7) , 2(3)	1(8) , 2(1)	1(9) , 2(1)
3. ข่าวต่างประเทศ	1(7) , 2(3)	1(6) , 2(3) , 3(1)	1(5) , 2(3) , 3(1)	1(9) , 2(1)
4. ข่าวหรือรายการกีฬา	1(8) , 2(2)	1(7) , 2(2) , 3(1)	1(9)	1(9) , 2(1)
5. ข่าวเศรษฐกิจ	1(6) , 2(4)	1(4) , 2(6)	1(4) , 2(4) , 3(1)	1(6) , 2(4)
6. ข่าวท้องถิ่น	1(8) , 2(2)	1(6) , 2(4)	1(6) , 2(1) , 3(2)	1(9) , 2(1)
7. ข่าวบุคคล	1(5) , 2(4) , 3(1)	1(3) , 2(6) , 3(1)	1(1) , 2(4) , 3(4)	1(4) , 2(5) , 3(1)
8. เพลง	1(4) , 2(6)	1(3) , 2(5) , 3(2)	1(6) , 2(1) , 3(2)	1(4) , 2(5) , 3(1)
9. นวนิยายละคร	1(6) , 2(2) , 3(2)	1(5) , 2(3) , 3(2)	1(2) , 2(1) , 3(6)	1(3) , 2(6) , 3(1)
10. อื่น ๆ	-	-	-	-

หมายเหตุหน้าวงเล็บ

1 หมายถึง บ่อย ๆ

2 หมายถึง นานนานครั้ง

3 หมายถึง ไม่เคยเลย

** หมายถึงในวงเล็บ หมายถึง จำนวนเกษตรกร

ตารางที่ 2.26 ลำดับความนิยม (ความบ่อย) ของหัวหน้าครอบครัวในการฟังรายการวิทยุ
คูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินกั้งและ หนองไม้ทอง		รวม	เฉลี่ย	ลำดับ ความ นิยม
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก			
1. ข่าวสารหรือสารคดี							
ทางการเมือง	5	6	5	5	21	5.25	5
2. ข่าวในประเทศ	1	1	2	1	5	1.25	1
3. ข่าวต่างประเทศ	4	4	6	1	15	3.75	4
4. ข่าวหรือรายการกีฬา	2	2	1	1	6	1.50	2
5. ข่าวเศรษฐกิจ	6	6	7	5	24	6.00	6
6. ข่าวท้องถิ่น	2	3	3	1	9	2.25	3
7. ข่าวบุคคล	9	8	9	7	33	8.25	9
8. เพลง	8	9	3	7	27	6.75	7
9. นวนิยาย ละคร	7	5	8	9	29	7.25	8

2.4 ข้อมูลทั่วไปในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง ถึงอำเภอโคกโพธิ์ชัย ทั้งสมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง พอสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดู (ดูตารางที่ 2.27)

1.1 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านสมาชิกในโครงการร้อยละ 90 เลี้ยงไก่พื้นเมือง ไม่ใช่มาร่วมในโครงการร้อยละ 10 เลี้ยงไก่พื้นเมืองในรอบปีที่ผ่านมา

1.2 ระยะเวลาในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 และ 90 เลี้ยงไก่พื้นเมืองมานานกว่า 10 ปี ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 และ 100 เลี้ยงไก่พื้นเมืองมานานกว่า 10 ปี ตามลำดับ

1.3 จำนวนไก่พื้นเมืองในปัจจุบันและอายุไก่พ่อพันธุ์

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการมีไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 38.3 ตัว (9-82 ตัว) ซึ่งมากกว่าไม่ใช่มาร่วมในโครงการที่มีไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 29.6 ตัว (4-61 ตัว) โดยเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีจำนวนลูกไก่มากกว่าไก่รุ่น และมากกว่าไก่ใหญ่ตามลำดับ แต่เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองไม่ใช่มาร่วมในโครงการมีไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 33.4 ตัว (2-65 ตัว) ซึ่งมากกว่าสมาชิกในโครงการที่มีไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 27.8 ตัว (1-60 ตัว) และมีไก่รุ่นจำนวนมากกว่าลูกไก่และมากกว่าไก่ใหญ่ตามลำดับ

เกษตรกรส่วนมากมีไก่พ่อพันธุ์เป็นของตนเอง ไก่พ่อพันธุ์ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ถึง 2 ปี ร้อยละ 88.9 50 66.7 และ 81.8 ของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการ และบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกและไม่ใช่มาร่วมในโครงการ ตามลำดับ อนึ่งเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ ไม่ใช่มาร่วมในโครงการร้อยละ 40 และเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการร้อยละ 22.2 ไม่มีไก่พ่อพันธุ์เป็นของตนเอง

1.4 สถานที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง

เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านร้อยละ 66.7 90 87.5 และ 90.9 สำหรับเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่มชิกในโครงการ และเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกและไม่ใช่มชิกในโครงการตามลำดับ

1.5 สถานที่ตั้งเล้าไก่พื้นเมือง

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์สมาชิกในโครงการร้อยละ 55.6 และ 44.4 มีเล้าไก่พื้นเมืองสร้างอิสระจากบ้าน และอยู่ได้ถุนย้งข้าว ตามลำดับ แต่ไม่ใช่มชิกในโครงการร้อยละ 70 และ 30 มีเล้าไก่พื้นเมืองอยู่ได้ถุนย้งข้าว และสร้างอิสระจากบ้านตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกและไม่ใช่มชิกในโครงการร้อยละ 80 และ 54.5 มีเล้าไก่พื้นเมืองสร้างอิสระจากบ้านและร้อยละ 20 และ 45.5 อยู่ได้ถุนย้งข้าว ตามลำดับ

1.6 ราน้ำหรือที่ให้น้ำ

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 90 100 และ 90.9 มีที่ให้น้ำไก่พื้นเมืองสำหรับเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่มชิก เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกและไม่ใช่มชิกในโครงการ ตามลำดับ

1.7 รานอาหารหรือที่ให้อาหาร

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการมีที่ให้อาหารไก่พื้นเมือง ร้อยละ 55.6 และ 66.7 ตามลำดับ แต่ไม่ใช่มชิกในโครงการไม่มีที่ให้อาหารไก่พื้นเมืองร้อยละ 100 และ 72.7 ตามลำดับ

1.8 การให้อาหาร

เกษตรกรส่วนใหญ่ให้อาหารไก่พื้นเมืองทุกวัน วันละ 2 ครั้ง สำหรับเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิก ไม่ใช่มชิก เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่มชิกในโครงการ ร้อยละ 78.8 100 55.6 และ 72.7 ตามลำดับ

1.9 ชนิดอาหารที่ให้และวิธีการให้อาหาร

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการนิยมใช้ข้าวเปลือก และข้าวสารเลี้ยงไก่พื้นเมืองร้อยละ 88.9 และ 88.9 ตามลำดับ แต่ไม่ใช่มชิกในโครงการนิยมใช้ข้าวสารและข้าวเปลือกเลี้ยงไก่พื้นเมืองร้อยละ 100 และ 70 ตามลำดับ เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการนิยมใช้ ข้าวเปลือก ข้าวสาร และปลายข้าวเลี้ยงไก่พื้นเมืองร้อยละ 35 25 ตามลำดับ แต่ไม่ใช่มชิกในโครงการนิยมใช้ ข้าวสาร ปลายข้าว และข้าวเปลือกเลี้ยงไก่พื้นเมืองร้อยละ 41.6 29.2 และ 20.8 ตามลำดับ

เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมให้อาหารไก่โดยวิธีหว่าน หรือโปรยอาหารให้ไก่พื้นเมืองกินร้อยละ 55.6 90 83.3 และ 76.2 ตามลำดับ สำหรับเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิก เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ตามลำดับ

2. จำนวนไข่/ชุด และการฟักออกเป็นตัวของไก่พื้นเมือง

ไก่พื้นเมืองของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการวางไข่ต่อชุดเฉลี่ย 10.3 ฟอง ฟักออกเป็นตัวเฉลี่ย 8.4 ตัว คิดเป็นความสามารถในการฟักออกเป็นตัวร้อยละ 81.6 ส่วนไก่ของไม่ใช้สมาชิกในโครงการวางไข่ต่อชุดเฉลี่ย 11.3 ฟอง ฟักออกเป็นตัวเฉลี่ย 9 ตัว คิดเป็นความสามารถในการฟักออกเป็นตัวร้อยละ 80.1 สำหรับไก่พื้นเมืองของเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการวางไข่ต่อชุดเฉลี่ย 10.6 ฟอง ฟักออกเป็นตัวเฉลี่ย 7.5 ตัว คิดเป็นความสามารถในการฟักออกเป็นตัวร้อยละ 70.8 ส่วนไก่ของไม่ใช้สมาชิกในโครงการวางไข่ต่อชุดเฉลี่ย 12 ฟอง ฟักออกเป็นตัวเฉลี่ย 9.8 ตัว คิดเป็นความสามารถในการฟักออกเป็นตัวร้อยละ 81.7 (ดูตารางที่ 2.28)

3. ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในชนบทของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ ได้แก่ ปัญหาเรื่องโรคระบาด ปัญหาเรื่องหมัดและไรไก่ และปัญหาเรื่องอาหารมีราคาแพง ตามลำดับ ส่วนของเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง ได้แก่ ปัญหาเรื่องโรคระบาด ปัญหาเรื่องอาหารมีราคาแพง และปัญหาเรื่องหมัดและไรไก่ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.29)

4. การเกิดโรคระบาดของไก่พื้นเมืองและการจัดการ

4.1 การเกิดโรคระบาดในรอบปีที่ผ่านมา

ไก่ของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 89.9 และ 90 ของเกษตรกรเกิดโรคระบาดในรอบปีที่ผ่านมา โดยไก่ของเกษตรกรสมาชิกในโครงการเกิดโรคระบาดมากในช่วงเดือน กรกฎาคมถึงสิงหาคม และเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน แต่ไก่ของเกษตรกรไม่ใช้สมาชิกในโครงการเกิดโรคระบาดมากในเดือนมีนาคมถึงเมษายน และมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ สำหรับไก่ของเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 89.9 และ 81.8 เกิดโรคระบาดในรอบปีที่ผ่านมา โดยไก่เป็นโรคระบาดมากในเดือนมีนาคมถึงเมษายน และเดือนกันยายนถึงตุลาคม (ดูตารางที่ 2.30)

4.2 อาการของไก่ที่เกิดโรคระบาด

อาการของไก่ที่เกิดโรคระบาดประจำปี 3 อันดับ ที่สังเกตพบโดยเกษตรกรทั้ง 2 หมู่บ้าน ได้แก่ จี๊ขาว หายใจลำบาก และตาตุ่ม (ดูตารางที่ 2.31)

4.3 จำนวนไก่ตายเมื่อเกิดโรคระบาด

เมื่อเกิดโรคระบาดประจำปี จำนวนไก่ตายเกือบหมดฝูง ร้อยละ 71.4 90 75 และ 60 ของเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการ เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการ ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.32)

4.4 การจัดการไก่ตาย

เมื่อมีไก่ตายเนื่องจากโรคระบาดเกษตรกรนิยมฝังร้อยละ 70 100 100 และ 100 ตามลำดับ สำหรับเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการ เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการ หนึ่งเป็นที่น่าสนใจสำหรับเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 20 บริโภคไก่ตาย เนื่องจากโรคระบาด (ดูตารางที่ 2.33)

4.5 การจัดการไก่ป่วยเมื่อเกิดโรคระบาด

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 25 และ 40 ตามลำดับ ไม่มีการจัดการไก่ป่วย ปล่อยตามบุญตามกรรม เนื่องจากไม่รู้จักรักษา ส่วนเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 50 และ 36.4 ตามลำดับไม่มีการจัดการไก่ป่วย เนื่องจากไม่รู้วิธีการรักษา

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 75 มีการจัดการไก่ป่วย โดยดำเนินการ 3 อันดับแรก ได้แก่ การให้ยารักษาโรค การแยกไก่ป่วย และการให้วัคซีนป้องกันโรค ไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 60 มีการจัดการไก่ป่วย โดยดำเนินการ 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้ยารักษาโรค การแยกไก่ป่วย และบริโภค สำหรับเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการร้อยละ 50 มีการจัดการไก่ป่วยโดยดำเนินการ 3 อันดับแรก ได้แก่ บริโภค ให้ยารักษาโรค และแยกไก่ป่วย ไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 63.6 มีการจัดการไก่ป่วยโดยดำเนินการ 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้ยารักษาโรค ให้วัคซีน และแยกไก่ป่วย (ดูตารางที่ 2.34)

4.6 การรักษาไก่พื้นเมือง

เมื่อไก่พื้นเมืองเกิดโรคระบาด เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 44.4 และ 40 ตามลำดับ ไม่ดำเนินการรักษาไก่พื้นเมือง เพราะไม่รู้จักรักษา และคิดว่าไม่สามารถรักษาไก่พื้นเมืองได้ เมื่อไก่เป็นโรคระบาด และร้อยละ 55.6 และ 60 ตามลำดับ ดำเนินการรักษาไก่พื้นเมือง โดยดำเนินการ 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้ยาคน ให้ยาสัตว์ และให้วัคซีน

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 87.5 และ 60 ตามลำดับ ไม่ดำเนินการรักษาไก่พื้นเมือง เนื่องจากไม่รู้วิธีการรักษา และคิดว่ารักษาไม่ได้ และร้อยละ 12.5 และ 40 ดำเนินการรักษาไก่พื้นเมือง โดยให้ยาสัตว์ สำหรับสมาชิกในโครงการและให้ยาสัตว์ ให้วัคซีน และให้ยาคน สำหรับเกษตรกรไม่ใช้สมาชิกในโครงการ (ดูตารางที่ 2.35)

4.7 สถานที่ซื้อขายรักษาโรคไก่พื้นเมือง

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ ทั้งสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 100 ซื้อขายรักษาโรคไก่พื้นเมืองจากตลาดท้องถิ่น แต่เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกร้อยละ 100 และ 66.7 ตามลำดับ ซื้อขายรักษาโรคไก่พื้นเมืองจากกองทุนยาประจำหมู่บ้าน และไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 33.3 ซื้อจากตลาดท้องถิ่น (ดูตารางที่ 2.36)

5. การให้วัคซีนไก่พื้นเมือง

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการร้อยละ 44.4 ไม่ให้วัคซีนไก่พื้นเมืองเนื่องจาก ไก่ไม่เคยเป็นโรคระบาด ไม่รู้และไม่มีเวลา ไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 90 ไม่ให้วัคซีนไก่พื้นเมืองเนื่องจากไม่รู้ ไก่พื้นเมืองมีจำนวนน้อย และไม่มีเวลา สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 55.6 และ 10 ตามลำดับ ให้วัคซีนไก่พื้นเมืองโดยให้วัคซีนแก่ไก่เอง และวัคซีนที่ให้แก่ไก่คือ วัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการร้อยละ 66.7 ไม่ให้วัคซีนไก่พื้นเมือง เนื่องจากไม่รู้ ไม่เคยให้ ไม่สนใจ หาซื้อยาก และปล่อยเลยตามเลย ไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 63.6 ไม่ให้วัคซีนไก่พื้นเมือง เนื่องจากไม่รู้ ปล่อยเลยตามเลย ไก่ตายรวดเร็ว ไม่มีอุปกรณ์ และคิดว่าจะไม่เกิดโรคระบาด สมาชิกในโครงการร้อยละ 33.3 ให้วัคซีนไก่พื้นเมืองโดยให้เองร้อยละ 66.7 และผู้อื่นให้ร้อยละ 33.3 เกษตรกรให้วัคซีนหลอดลมอักเสบและฝีดาษร้อยละ 33.3 นิวคาสเซิลอย่างเดียวร้อยละ 33.3 และนิวคาสเซิลและฝีดาษร้อยละ 33.3 ไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 36.4 ให้วัคซีนไก่พื้นเมือง โดยให้เองร้อยละ 50 และผู้อื่นให้ร้อยละ 50 เกษตรกรให้วัคซีนนิวคาสเซิลอย่างเดียวร้อยละ 75 และให้วัคซีนนิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบร้อยละ 25 (ดูตารางที่ 2.37)

6. การถ่ายพยาธิไก่พื้นเมือง

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิก และเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 77.8 70 77.8 และ 90.9 ตามลำดับ ไม่ได้ถ่ายพยาธิไก่พื้นเมือง เนื่องจากไม่รู้ เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการเพียงร้อยละ

22.2 ถ่ายพยาธิไก่พื้นเมืองโดยใช้ชาคน (มินเฟิน) และสมุนไพร (หมาก) ไม่ใช่สมาชิกในโครงการ ร้อยละ 30 ถ่ายพยาธิไก่พื้นเมืองโดยใช้ชาคน (มินเฟิน) และสมุนไพร (มะเฟืองและมดแดง) เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการเพียงร้อยละ 22.2 และ 9.1 ตามลำดับ ถ่ายพยาธิไก่พื้นเมืองโดยใช้ชาจากกองทุนข่าประจำหมู่บ้าน (เปเปอร์าจีน) (ดูตารางที่ 2.38)

7. พยาธิภายนอก

พยาธิภายนอกของไก่พื้นเมืองที่พบโดยทั่วไปคือ หมัดและไรไก่ ซึ่งไก่พื้นเมืองของ เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 100 และ 90 ตามลำดับมี พยาธิภายนอก ไก่พื้นเมืองของเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกใน โครงการ ร้อยละ 77.8 และ 70 ตามลำดับ มีพยาธิภายนอก

สำหรับการกำจัดพยาธิภายนอกนั้น เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการนิยม ใช้น้ำมันก๊าด และขี้เถ้าแอมलग (แอมดาเซบ และโฟลิดอล) แต่ไม่ใช่สมาชิกในโครงการนิยมใช้ขี้เถ้า แอมलग (แอมดาเซบและโฟลิดอล) ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่ สมาชิกในโครงการนิยมใช้ขี้เถ้าแอมलग (โฟลิดอล) ในการกำจัดพยาธิภายนอก นอกจากนี้เกษตรกร บ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการร้อยละ 14.3 ใช้ใบแมงลักและใบยูคาลิปตัสเป็น วัสดุรองรังไข่ เพื่อป้องกันพยาธิภายนอก (ดูตารางที่ 2.39)

8. การบริโภค และจำหน่ายไก่พื้นเมืองในรอบปีที่ผ่านมา

ในรอบปีที่ผ่านมาเกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านร้อยละ 100 บริโภคไก่พื้นเมือง โดยเกษตรกร บ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการ บริโภคไก่พื้นเมืองเฉลี่ยครัวเรือนละ 53 และ 24.5 ตัวตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกใน โครงการบริโภคไก่พื้นเมืองเฉลี่ยครัวเรือนละ 36.2 และ 32.2 ตัว ตามลำดับ

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในโครงการร้อยละ 77.8 และ 70 จำหน่ายไก่พื้นเมืองเฉลี่ยครัวเรือนละ 37 และ 32.9 ตัว มีรายได้จากการจำหน่ายเฉลี่ยครัวเรือนละ 2,110 และ 2,532.50 บาท ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช่ สมาชิกในโครงการร้อยละ 66.7 และ 90.9 จำหน่ายไก่พื้นเมืองเฉลี่ยครัวเรือนละ 29 และ 41.5 ตัว มี รายได้จากการจำหน่ายเฉลี่ยครัวเรือนละ 1,450 และ 1,970 บาท ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.40)

วิธีการจำหน่ายไก่พื้นเมืองของเกษตรกรนั้น เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช่ สมาชิกในโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 และ 71.4 จำหน่ายไก่พื้นเมืองตามน้ำหนักในราคา

กิโกรัมละ 50 บาท และจำหน่ายไก่พื้นเมืองเป็นตัว ร้อยละ 33.3 และ 28.6 ในราคาตัวละ 42.50 และ 75.14 บาท ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 83.3 และ 90 จำหน่ายไก่พื้นเมืองตามน้ำหนักในราคากิโกรัมละ 50 และ 47.50 บาท ตามลำดับ และจำหน่ายไก่พื้นเมืองเป็นตัวร้อยละ 16.7 และ 10 ตามลำดับ ในราคาตัวละ 45 บาท (ดูตารางที่ 2.41)

2.5 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมเป็นการค้า

1. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ร้อยละ 100 และ 90 ตามลำดับ ไม่เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เนื่องจาก ไม่รู้วิธีเลี้ยง ไม่รู้จัก ไม่อยากเลี้ยง และยังไม่มีเวลา สำหรับสมาชิกในโครงการและเนื่องจากไม่รู้จัก และไม่มีความรู้ สำหรับไม่ใช้สมาชิกในโครงการ ส่วนเกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิกและไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 50 และ 81.8 ตามลำดับไม่เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เนื่องจากไม่รู้จัก ไม่มีทุน และไม่รู้วิธีเลี้ยง สำหรับสมาชิกในโครงการ และไม่รู้จักและไม่รู้วิธีเลี้ยง สำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้สมาชิกในโครงการ (ดูตารางที่ 2.42)

2. ความต้องการในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการมีความต้องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม ร้อยละ 100 เนื่องจาก เป็นอาชีพเสริม เห็นคนอื่นเลี้ยงแล้วอยากเลี้ยง และไก่โตเร็ว ไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 80 มีความต้องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เนื่องจาก เป็นอาชีพเสริม เห็นคนอื่นเลี้ยงแล้วอยากเลี้ยง และไก่โตเร็ว สำหรับเกษตรกรไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 20 ไม่มีความต้องการในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เนื่องจากแรงงานไม่พอ

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทอง สมาชิก และไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 100 และ 45.5 ตามลำดับ มีความต้องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เนื่องจาก เป็นอาชีพเสริม เห็นคนอื่นเลี้ยงแล้วอยากเลี้ยง และไก่โตเร็ว อนึ่งเกษตรกรไม่ใช้สมาชิกในโครงการร้อยละ 54.5 ไม่ต้องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เนื่องจากแรงงานไม่พอ และราคาไก่ไม่ดี (ดูตารางที่ 2.42)

ตารางที่ 2.27 ข้อมูลทั่วไปในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
1.1 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในรอบปีที่ผ่านมา				
ไม่เลี้ยง	1(10)	0(0)	1(10)	0(0)
เลี้ยง	9(90)	10(100)	9(90)	11(100)
1.2 ระยะเวลาในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง				
1 ปี	0(0)	0(0)	0(0)	0(0)
2-5 ปี	0(0)	0(0)	1(11.1)	0(0)
5-10 ปี	1(11.1)	1(10)	2(22.2)	0(0)
มากกว่า 10 ปี	8(88.9)	9(90)	6(66.7)	11(100)
1.3 จำนวนไก่พื้นเมืองในปัจจุบันและ				
อายุไก่พ่อพันธุ์				
- จำนวนไก่พื้นเมือง ค่าเฉลี่ย (พิสัย)				
ไก่ใหญ่	8.8(3-22)	7.6(1-30)	8.1(0-18)	9.3(2-20)
ไก่รุ่น	10.8(3-35)	9.5(0-20)	11.4(0-30)	13.9(0-50)
ลูกไก่	18.7(0-64)	12.5(0-30)	8.3(0-30)	10.2(0-25)
รวม	38.3(9-82)	29.6(4-61)	27.8(1-60)	33.4(2-65)
- อายุไก่พื้นเมือง (ร้อยละ)				
ต่ำกว่า 1 ปี - 2 ปี	88.9	50	66.7	81.8
มากกว่า 2-3 ปี	11.1	0	0	9.1
มากกว่า 3 ปี	0	10	11.1	9.1
ไม่มีพ่อพันธุ์	0	40	22.2	0
1.4 สถานที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง				
หมู่บ้าน	6(66.7)	9(90)	7(87.5)	10(90.9)
นา	1(11.1)	0(0)	1(12.5)	0(0)
หมู่บ้านและนา	2(22.2)	1(10)	0(0)	1(9.1)

ตารางที่ 2.27 ข้อมูลทั่วไปในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในรอบปีที่ผ่านมา (ต่อ)

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านกึ่งคังและหนองไผ่	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
1.5 สถานที่ตั้งของเล้าไก่พื้นเมือง				
ได้ทุนบ้าน	0(0)	0(0)	0(0)	0(0)
ได้ยืมข้าว	4(44.4)	7(70)	2(20)	5(45.5)
สร้างอิสระจากบ้าน	5(55.6)	3(30)	8(80)	6(54.5)
1.6 รางน้ำ				
ไม่มี	1(11.1)	1(10)	0(0)	1(9.1)
มี	8(88.9)	9(90)	9(100)	10(90.9)
1.7 รางอาหาร				
ไม่มี	4(44.5)	10(100)	3(33.3)	8(72.7)
มี	5(55.6)	0(0)	6(66.7)	3(27.3)
1.8 การให้อาหาร				
ทุกวัน ๆ ละ 1 ครั้ง	1(11.1)	0(0)	2(22.2)	2(18.2)
ทุกวัน ๆ ละ 2 ครั้ง	7(78.8)	10(100)	5(55.6)	8(72.7)
ทุกวัน ๆ ละ 3 ครั้ง	1(11.1)	0(0)	2(22.2)	1(9.1)
1.9 ชนิดอาหารที่ให้และวิธีการให้				
19.1 ชนิดอาหารที่ให้				
ข้าวเปลือก	8(88.9)	7(70)	7(35)	5(20.8)
ข้าวสาร	8(88.9)	10(100)	5(25)	10(41.6)
ปลายข้าว	3(33.3)	1(10)	5(25)	7(29.2)
รำ	2(22.2)	2(20)	1(5)	1(4.2)
อาหารสำเร็จรูปหรือหัวอาหาร	0(0)	0(0)	2(10)	0(0)
ข้าวแห้ง	0(0)	0(0)	0(0)	1(4.2)
ผักต่าง ๆ	1(11.1)	0(0)	0(0)	0(0)
19.2 วิธีการให้				
หว่านหรือโปรย	5(55.6)	9(90)	15(83.3)	16(76.2)
ใส่รางอาหาร	4(44.4)	1(10)	3(16.7)	5(23.8)

ตารางที่ 2.28 จำนวนไข่/ชุด และการฟักไข่ของไก่พื้นเมือง

บ้านโนนสวรรค์						บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง					
สมาชิก			ไม่ใช่สมาชิก			สมาชิก			ไม่ใช่สมาชิก		
จำนวนไข่	จำนวนลูก	%Ht	จำนวนไข่	จำนวนลูก	%Ht	จำนวนไข่	จำนวนลูก	%Ht	จำนวนไข่	จำนวนลูก	%Ht
10.3(24)	8.4	81.6	11.3(28)	9.0	80.1	10.6(19)	7.5	70.8	12.0(26)	9.8	81.7

* %Ht = อัตราการฟักออกของไข่ฟักทั้งหมด

ตารางที่ 2.29 ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

รายการ	บ้านโนนสวรรค์				บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง			
	สมาชิก		ไม่ใช่สมาชิก		สมาชิก		ไม่ใช่สมาชิก	
	จำนวน	ลำดับความ สำคัญ	จำนวน	ลำดับความ สำคัญ	จำนวน	ลำดับความ สำคัญ	จำนวน	ลำดับความ สำคัญ
1. โรคระบาด	8	1	10	1	7	1	11	1
2. อาหารราคาแพง	4	3	4	3	3	2	3	2
3. สุนัข	4	3	0	-	1	6	3	4
4. การตลาด	0	-	0	-	3	4	0	-
5. หมัด ไร	8	2	7	2	6	3	6	3
6. เล้า	1	5	0	-	2	5	0	-
7. อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-
7.1 ขโมย	-	-	-	-	1	7	0	-
7.2 ุงเห่า	-	-	-	-	0	-	1	5

ตารางที่ 2.30 การเกิดโรคระบาดในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ไม่เกิด	1 (11.1)	1 (10)	1 (11.1)	2 (18.2)
2. เกิด	8 (89.9)	9 (90)	8 (89.9)	9 (81.8)
มค. - กพ.	1 (12.5)	3 (33.3)	0 (0)	0 (0)
มีค. - เมย.	2 (25)	4 (44.5)	4 (50)	4 (44.5)
พค. - มิย.	1 (12.5)	1 (11.1)	1 (12.5)	0 (0)
กค. - สค.	3 (37.5)	0 (0)	0 (0)	2 (22.2)
กย. - ตค.	1 (12.5)	1 (11.1)	3 (37.5)	3 (33.3)

ตารางที่ 2.31 อาการที่ก่อให้เกิดโรค

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ชีขาว	7 (87.5)	9 (100)	5 (62.5)	9 (100)
2. คอปิด	1	4 (44.4)	1 (12.5)	3 (33.3)
3. หายใจลำบาก	5 (62.5)	8 (88.9)	6 (75)	8 (88.9)
4. มีตุ่มตามใบหน้า	2	6 (66.7)	0 (0)	2 (22.2)
5. ตาแดง	7 (87.5)	7 (77.8)	2 (25)	5 (55.6)
6. อื่น ๆ	-	-	-	-
จี๊ดเขียว	2	0	2 (25)	0 (0)
หวัด ชีม เหงา	1	1	0 (0)	2 (22.2)

ตารางที่ 2.32 จำนวนไก่ตายเมื่อเกิดโรคระบาด

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ตายหมดฝูง	0 (0)	0 (0)	1 (12.5)	2 (20)
ตายเกือบหมดฝูง	5 (71.4)	9 (90)	6 (75)	6 (60)
ตายครึ่งฝูง	1 (14.28)	0 (0)	0 (0)	1 (10)
ตายน้อยกว่าครึ่งฝูง	1 (14.28)	1 (10)	1 (12.5)	1 (10)

ตารางที่ 2.33 การจัดการไก่ตาย

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ฝัง	7 (70)	10 (100)	8 (100)	10 (100)
เผา	1 (10)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
โยนทิ้ง	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
กิน	2 (20)	0 (0)	0 (0)	0 (0)

ตารางที่ 2.34 การจัดการไถ่ป่วยเมื่อเกิดโรคระบาด

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านปิ่นตึงและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ไม่จัดการ	2 (25)	4 (40)	4 (50)	4 (36.4)
จัดการ	6 (75)	6 (60)	4 (50)	7 (63.6)
- แยกไถ่ป่วย	2 (25)	2 (33.3)	1 (25)	3 (42.9)
- ขาย	1 (12.5)	1 (16.7)	0 (0)	2 (28.6)
- บริโภค	1 (12.5)	2 (33.3)	2 (50)	2 (28.6)
- ให้ยารักษาโรค	4 (50)	3 (50)	1 (25)	4 (57.1)
- ให้วัคซีนป้องกันโรค	2 (25)	1 (16.7)	0 (0)	3 (42.9)

ตารางที่ 2.35 การรักษาไก่พื้นเมือง

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่มชิก	สมาชิก	ไม่ใช่มชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ไม่รักษา	4 (44.4)	4 (40)	7 (87.5)	6 (60)
- ไม่รู้	1 (25)	2 (50)	1 (14.3)	3 (50)
- ไม่รู้วิธีรักษา	1 (25)	2 (50)	1 (14.3)	0 (0)
- ไม่มีแหล่งซื้อยา	0 (0)	0 (0)	1 (14.3)	0 (0)
- ไม่ได้เอาใจใส่	0 (0)	0 (0)	1 (14.3)	0 (0)
- ไม่มียา	0 (0)	0 (0)	1 (14.3)	0 (0)
- คิดว่ารักษาไม่ได้	2 (50)	0 (0)	1 (14.3)	2 (33.3)
- ไม่ตอบ	-	-	1 (14.3)	1 (16.7)
รักษา	5 (55.6)	6 (60)	1 (12.5)	4 (40)
- ให้ยาสัตว์	2 (40)	2 (33.3)	1 (100)	2 (50)
- ให้สมุนไพร	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
- ให้ยาคน	4 (80)	2 (33.3)	0 (0)	1 (25)
- ให้วัคซีน	1 (20)	2 (33.3)	0 (0)	0 (0)
- อื่น ๆ (ระบุ)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (50)

ตารางที่ 2.36 สถานที่ซื้อยารักษาโรคไก่พื้นเมือง

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่มชิก	สมาชิก	ไม่ใช่มชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
กองทุนขาประจำหมู่บ้าน	0 (0)	0 (0)	1 (100)	2 (66.7)
ตลาดท้องถิ่น	4 (100)	5 (100)	0 (0)	1 (33.3)
อื่น ๆ (ระบุ)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)

ตารางที่ 2.37 การให้วัคซีนไก่พื้นเมือง

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านกึ่งตึงและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ไปสมาชิก	สมาชิก	ไม่ไปสมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
<u>ไม่ให้</u>	4 (44.4)	9 (90)	6 (66.7)	7 (63.6)
- ไม่รู้	1 (11.1)	6 (66.7)	2 (33.3)	2 (28.6)
- อื่น ๆ (ระบุ)	0 (0)	2 (22.2)	4 (66.7)	4 (66.7)
- ไม่มีเวลา	1 (11.1)	1 (11.1)	-	-
- ไก่ไม่เคยเป็นโรค	2 (22.2)	0 (0)	-	-
- ไม่เคยให้	-	-	1 (16.7)	-
- ไม่สนใจ	-	-	1 (16.7)	-
- หาซื้อยาก	-	-	1 (16.7)	-
- ปล่อยเลยตามเลย	-	-	1 (16.7)	1 (14.3)
- ดายรวดเร็ว	-	-	-	1 (14.3)
- ไม่มีอุปกรณ์	-	-	-	1 (14.3)
- ไม่คิดว่าจะเกิดโรค	-	-	-	1 (14.3)
<u>ให้</u>	5 (55.6)	1 (10)	3 (33.3)	4 (36.4)
- ให้เอง	5 (100)	1 (100)	2 (66.7)	2 (50)
- ผู้อื่นให้	0 (0)	0 (0)	1 (33.3)	2 (50)
<u>ชนิดวัคซีนที่ให้</u>				
- นิวคาสเซิล	5 (100)	1 (100)	1 (33.3)	3 (75)
- นิวคาสเซิล หลอดลม	-	-	0 (0)	1 (25)
<u>อีกเสบ</u>				
- นิวคาสเซิล ฝึคาย	-	-	1 (33.3)	0 (0)
- หลอดลมอีกเสบ	-	-	1 (33.3)	0 (0)
ฝึคาย				

ตารางที่ 2.38 การถ่ายทอดภาษีไถ่พื้นเมือง

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านกุดดั่งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
<u>ไม่ให้</u>	7 (77.8)	7 (70)	7 (77.8)	10 (90.9)
- ไม่รู้	7 (100)	7 (100)	7 (100)	10 (100)
<u>ให้</u>	2 (22.2)	3 (30)	2 (22.2)	1 (9.1)
- ถ่ายทอดภาษีคน	2 (100)	2 (66.7)	-	-
- หมากร	1 (50)	0 (0)	-	-
- มะเฟือง มคแดง	0 (0)	1 (33.3)	-	-
- ใช้จ่ายจากกองทุนฯ	-	-	2 (100)	1 (100)

ตารางที่ 2.39 พยาธิภายนอก

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ไม่มี	0 (0)	1 (10)	2 (22.2)	3 (30)
มี	9 (100)	9 (90)	7 (77.8)	7 (70)
ใช้ยา				
1. ขาฆ่าแมลง	8 (88.9)	6 (66.7)	6 (85.7)	7 (100)
โฟลิดอล	1 (12.5)	3 (50)	3 (50)	4 (57.1)
ซอลค์	0 (0)	0 (0)	1 (16.7)	2 (28.6)
ดีดีที	1 (12.5)	0 (0)	1 (16.7)	0 (0)
ไบคอน	1 (12.5)	0 (0)	1 (16.7)	0 (0)
น้ำมันก๊าส	2 (25)	-	0 (0)	1 (14.3)
ไววิน	1 (12.5)	0 (0)	-	-
แอนดาซบ	2 (25)	3 (50)	-	-
2. สมุนไพร	0 (0)	1 (11.1)	1 (14.3)	0 (0)
3. จั๊กจั่น	1 (11.1)	-	-	-
4. ขาฆ่าเห็บ	-	1 (11.1)	-	-
5. ขาหม่อง	-	1 (11.1)	-	-

ตารางที่ 2.40 การบริโภคและจำหน่ายไก่ในรอบปีที่ผ่านมา

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
บริโภค	9 (100)	10 (100)	9 (100)	11 (100)
จำหน่าย	7 (77.8)	7 (70)	6 (66.7)	10 (90.9)
จำนวนตัวบริโภค	53	24.5	36.2	32.2
จำนวนตัวจำหน่าย	37	32.9	29.0	41.5
เป็นเงิน (บาท)	2,110	2,532.50	1,450	1,970

ตารางที่ 2.41 วิธีจำหน่ายไก่พื้นเมือง

รายการ	บ้านโนนสวรรค์		บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง	
	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก	สมาชิก	ไม่ใช่สมาชิก
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
เป็นตัว	2 (33.3)	2 (28.6)	1 (16.7)	1 (10)
- ราคา	42.50	75.14	45	45
เป็นกิโลกรัม(ตามน้ำหนัก)	6 (66.7)	5 (71.4)	5 (83.3)	9 (90)
- ราคา (กก.ละ)	50	50	50	47.5

ตารางที่ 2.42 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมเป็นการค้า

รายการ	บ้านโนนสวรรค์				บ้านเนินคังกะหนองไผ่ทอง			
	สมาชิก		ไม่ใช่มชิก		สมาชิก		ไม่ใช่มชิก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม								
เคยเลี้ยง	0	0	1	10	5	50	2	18.2
ไม่เคยเลี้ยงเพราะ	9	100	9	90	5	50	9	81.8
- ไม่รู้จัก	2	22.0	8	88.9	2	40	3	33.3
- ไม่รู้วิธีเลี้ยง	4	44.4	0	0	1	20	3	33.4
- ไม่อยากเลี้ยง	2	22.2	0	0	0	0	1	11.1
- ยังไม่มีเวลา	2	22.2	0	0	0	0	1	11.1
- ไม่มีทุน	0	0	1	11.1	2	40	1	11.1
2. ความต้องการในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม								
ไม่ต้องการ เพราะ	0	0	2	20	0	0	6	54.5
- แรงงานไม่พอ	0	0	2	100	0	0	2	33.3
- ผู้เลี้ยงสุขภาพไม่ดี	0	0	0	0	0	0	1	16.7
- กลัวขาดทุน	0	0	0	0	0	0	1	16.7
- ราคาไม่ดี	0	0	0	0	0	0	2	33.3
ต้องการ เพราะ	9	100	8	80	10	100	5	45.5
- เป็นอาชีพเสริม	4	44.4	6	75	6	60	2	40.0
- เห็นคนอื่นเลี้ยงแล้ว								
อยากเลี้ยง	3	33.4	1	12.5	3	30	2	40.0
- ไก่โตเร็ว	2	22.2	1	12.5	1	10	1	20.0

2.6 ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมเป็นการค้าของเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการ : กรณีที่เคยเลี้ยงและต้องการเลี้ยงต่อไป

เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการร้อยละ 50 เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมในรอบปีที่ผ่านมา และมีความต้องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมในโครงการ

1. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมในรอบปีที่ผ่านมา

ในรอบปีที่ผ่านมาเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง เลี้ยงไก่เฉลี่ยครัวเรือนละ 563.2 ตัว จำหน่ายไก่เฉลี่ยครัวเรือนละ 471.4 ตัว (74.96%) บริโภคเฉลี่ยครัวเรือนละ 54.8 ตัว (20.3%) และไก่ตายเฉลี่ย 37 ตัว คิดเป็นอัตราการตายเฉลี่ยครัวเรือนละ 4.8 เปอร์เซ็นต์ (ดูตารางที่ 2.43)

2. ปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมในรอบปีที่ผ่านมา

ปัญหาที่สำคัญ 5 อันดับแรกในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมของเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองในรอบปีที่ผ่านมาได้แก่ ราคาอาหารแพง การตลาด ลูกไก่หายาก โรคระบาด และลูกไก่ราคาแพง ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.44)

3. แหล่งซื้อลูกไก่

เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองร้อยละ 80 ซื้อลูกไก่จากโครงการขยายพันธุ์สัตว์ปีก ในราคาเฉลี่ยตัวละ 10.50 บาท และร้อยละ 60 ซื้อลูกไก่จากเอกชนในราคาเฉลี่ยตัวละ 13 บาท

4. แหล่งอาหารไก่พื้นเมืองลูกผสม

เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองร้อยละ 100 ซื้ออาหารสำเร็จรูปทางการค้าจากบริษัท มาเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมโดยใช้อาหารไฮโกรร้อยละ 60 และอาหารชั้นฟีดร้อยละ 40

5. โรงเรือนและสภาพที่ตั้งโรงเรือน

เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองร้อยละ 100 สร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม อีกระจากบ้านพักอาศัย โดยมีขนาดโรงเรือนเฉลี่ย 30.8 ตารางเมตร เลี้ยงไก่เฉลี่ย 242 ตัว ซึ่งเลี้ยงไก่หนาแน่น 9.2 ตัว/ตารางเมตร (ดูตารางที่ 2.45)

6. การกกกลูกไก่

เกษตรกรบ้านหินดั่งและหนองไผ่ทองร้อยละ 80 กกกกลูกไก่ โดยใช้ระยะเวลาในการกก ลูกไก่เฉลี่ย 25 วัน สำหรับเครื่องกกลูกไก่นั้นเกษตรกรร้อยละ 100 นิยมใช้หลอดไฟฟ้าขนาด 100 วัตต์ เฉลี่ย 2.25 หลอดในการกกลูกไก่พื้นเมืองลูกผสม (ดูตารางที่ 2.46 และ 2.47)

7. การตัดปากลูกไก่

เกษตรกรร้อยละ 40 ไม่ตัดปากลูกไก่ เพราะไม่รู้ว่าจะต้องตัดปากลูกไก่ และเกษตรกร ร้อยละ 60 ตัดปากลูกไก่เมื่ออายุ 21 วัน โดยใช้กรรไกรตัดเล็บตัดปากลูกไก่ (ดูตารางที่ 2.48)

8. การให้อาหาร

เกษตรกรร้อยละ 60 ให้อาหารไก่พื้นเมืองลูกผสมวันละ 3 ครั้ง และร้อยละ 40 ให้อาหาร วันละ 2 ครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย จำนวนครั้งในการให้อาหารต่อวันเท่ากับ 2.6

9. การจำหน่ายไก่พื้นเมืองลูกผสม

เกษตรกรร้อยละ 100 จำหน่ายไก่พื้นเมืองมีชีวิตที่หน้าเล้าโดยทยอยขาย และจำหน่ายไก่ คามน้ำหนัก

10. น้ำหนักไก่ ระยะเวลาในการเลี้ยง และราคาจำหน่าย

เกษตรกรใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมเฉลี่ย 68 วัน มีน้ำหนักเฉลี่ย 1.4 กิโลกรัม และจำหน่ายกิโลกรัมละ 46 บาท (ดูตารางที่ 2.49)

11. การเกิดโรคระบาดในไก่พื้นเมืองลูกผสมรอบปีที่ผ่านมา

ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมในโรงเรือน (captive) ของเกษตรกร ไก่ของเกษตรกร ร้อยละ 40 ของเกษตรกรไม่เกิดโรคระบาด และร้อยละ 60 ของเกษตรกรเกิดโรคระบาด ไก่เกิด โรคระบาดนั้นเกษตรกรได้สังเกตพบว่ามีอาการซึม อาหารไม่ย่อย หายใจลำบาก และคาตาม ตาม ลำดับ โดยมีจำนวนไก่ตายเกือบหมดยุ่ร้อยละ 33.3 ของเกษตรกร และคายน้อยกว่าครึ่งยู่ร้อยละ 66.7 ของเกษตรกร ช่วงการเกิดโรคระบาดอยู่ในช่วงเดือน เมษายน-พฤษภาคม มิถุนายน และ ธันวาคม (ดูตารางที่ 2.50 และ 2.51)